

Dacarbazin Lachema 100 a 200[®] plv ino (Pliva-Lachema) – Dakarbazín 100 al. 200 mg v 1 liekovke s práškom na inj. rozt Cytostatikum, kt. sa používa v th. malígnych ochorení, najmä malígneho melanómu, maligného lymfógranolómu (Hodgkinova choroba) a sarkómov mäkkých tkanív; →*dakarbazín*.

daklizumab – ľudské monoklonové protilátky proti podjednotke alfa receptora pre IL-2 T buniek. Používa sa na repevenciu rejekcie transplantátu orgánu, najmä tranplantovanej obličky. Podáva sa 1 h pred transplantáciou a potom 5 dávok v 2-týžd. intervaloch po transplantácii Tie saturujú receptory a zabránia aktivácii T buniek, a tým tvorbe protilátok proti transplantátu. Podobne ako baziliximab znižuje incidenciu a závažnosť akút. rejekcie pri transplantácii obličiek bez zvýšenia výskytu oportúnnych infekcií. Používa sa aj namiesto inhibítorov kalcineurínu (ciklosporínu al. trakrolimu) vo včasnej fáze po transplantácii obličiek, keď sa oblička zotavuje a je citlivá na toxickosť inhibítora kalcineurínu. Osvedčuje sa aj pri transplantácii obličiek, získaných od darcov s nepulzujúcim srdcom. R. 2007 sa úspešne ukončila druhá fáza klinickej štúdie, v kt. sa skúšalo jeho použitie v th. sclerosis multiplex refraktérnej proti interferónu. Priaznivé výsledky sa dosahujú aj v th. niekt. autoimunitných chorôb, ako je chorioretinopathia sclopetaria (angl. birdshot chorioretinopathy) (Zenapax[®]).

D-AL Prick Test[®] sol inj (Sevapharma) – Extractum allergeni, alergény z peľu, roztočov, plesní a kvasiniek, hmyzu, potravín, prachu a zvieracích epitélií. Používa sa na potvrdenie, príp. stanovenia stupňa špecifickej precitlivenosti I. typu.

Dalacin[®] crm vag (Pharmacia & Upjohn) – Clindamycini phosphas v bioelej krémovej báze 20 mg klindamycínu v 1 g vagínového krému; používa sa v th. baktériovej vginítidy; →*klindamycín*.

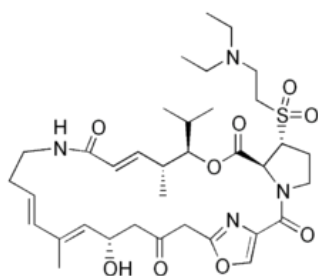
Dalacin C 150 a 300 mg[®] cps dur (Pfizer Europe MA EEIG) – Clindamycini hydrochloridum 162,89 al. 825,78 mg (= 150 al. 300 mg klindamycínu) v 1 tvrdej cps.; →*klindamycín*.

Dalacin C 75 mg/5 ml[®] gra sir (Pfizer Europe MA EEIG) – Clindamycini palmitatis hydrochloridum 75 mg v 5 ml sirupu; →*klindamycín*.

Dalacin T[®] sol der a 1 % lot (Pharmacia & Upjohn) – Clindamycini hydrochloridum 10 mg (1 %) v 1 ml rozt., resp. lócia. Používa sa v th. acne vulgaris; →*klindamycín*.

Dalcipran 25 a 50 mg[®] cps (Pierre Fabre Médicament, o.z.) – Minaciprani hydrochloridum 25 al. 50 mg v 1 cps. Antidepresívum; →*milnacipran*.

dalfopristín – (3R,4R,5E,10E,12E,14S,26R,26aS)-26-[[2-(diethylamino)etyl]sulfonyl]-8,9,14,15,24,25,26,26a-oktahydro-14-hydroxy-3-izopropyl-4,12-dimetyl-3H-21,18-nitrilo-1H,22H-pyrolo[2,1-c][1,8,4,19]-dioxadiazacyklotetrakozín-1,7,16,22(4H,17H)-tetrón, C₃₄H₅₀N₄O₉S, Mr 690.85; streptogramínové antibiotikum odvodené z pristinamycínu IIA. Kombinácia 30 % chinapristínu a 70 % dalfopristínu sa osvedčila v th. infekcií stafylokokmi a vankomycín-rezistentnými *Enterococcus faecium* (Synercid[®]).

Dalfopristín

Daleron Cold 3[®] tbl flm (Krka d. d.) – Paracetamolom 325 mg + Pseudoephedrini hydrochloridum 30 mg + Dextrometorphani hydrobromidum 15 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Kombinované analgetikum, dekonjestívum, antitusikum.

Dalsan 10, 20 a 40 mg[®] tbl flm (Egis Pharmaceuticals Plc.) – Citaloprami hydrobromidum 12,5; 25 al. 50 mg (= 10, 20 al. 40 mg) v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepresívum; →*citaloparam*.

Damurgin 0,4 mg[®] cps plg (Gedeon Richter Plc.) – Tamsulozíniumchlorid 0,4 mg v 1 cps s predĺženým uvoľňovaním. Antagonista α_1 -adrenergických receptorov, kt. sa používa v th. funkčných príznakov benígnej hyperplázie prostaty.

danaparoid – antikoagulans, blízky nízkomolekulovým heparínom, je však chemicky odlišný od heparínu, takže má len malú skríženú intoleranciu s heparínom. Ide o heparinoid, kt. pozostáva zo zmesi heparánsulfátu, dermatánsulfátu a chondroitínsulfátu. Inhibuje aktivovaný faktor Xa. Podáva sa i. v. al. s. c.

Indikácie – prevencia hlbokjej flebotrombózy, najmä pri vysokom riziku, ako je operácia bedrového kĺbu, substitúcia heparinoidov pri trombocytopénii vyvolanej heparínom, kt. môže paradoxne vyvolať trombózu, Kasabachov-Merrittov sy.

Nežiaduce účinky – hemoragická diatéza, trombocytopénia následkom štruktúrnej podobnosti danaparoidu a heparínu, exacerbácia astmy následkom alergie na sulfity nachádzajúce sa v liekoch.

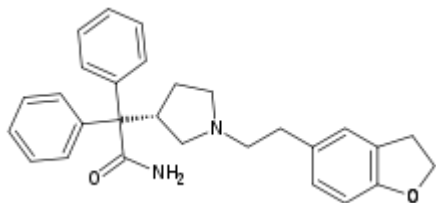
Prípravok – sodná soľ – Organan[®].

Danium[®] tbl (Zentiva, Česko) – Calcii dobesilas 250 mg v 1 tbl. Venofarmakum, vazoprotektívum. Používa sa v th. mikroangiopatií, najmä diabetickej retinopatie, pri chron. žilovej insuficiencii, povrchovej tromboflebitíde, trombotickom syndróme, varikóznom komplexe a hemoroidoch.

Dapril 5, 10 a 20 mg[®] tbl (Medochemie s. r. o.) – Lisinoprilum dihydricum, zodpovedá 5, 10 al. 20 mg lizinoprilu v 1 tbl. Antihypertenzívum; → *lizonopril*.

darbepoetín alfa – syntetická forma erythropoetínu (EPO), $C_{815}H_{1317}N_{233}O_{241}S_5$, M_r 18396.1. Stimuluje erythropoeézu (zvyšuje počet erytrocytov) a používa sa v th. anémie spojenjej s chronickou obličkovou insuficienciou a chemoterapiou nádorov. Podáva sa s. c. Do th. sa uviedol r. 2001. Darbepoetín sa vyrába rekombinantnou DNA technológiou v modifikovaných ovariálnych bunkách čínskeho škrečka. Líši sa od endogénneho EPO tým, že obsahuje dve ďalšie *N*-oligosacharidové reťazce. Je to proteín pozostávajúci zo 165 aminokyselín. Darbepoetín zvyšuje riziko kardiovaskulárnych komplikácií vrátane zastavenia srdcovej činnosti, kŕčov, arytmií a iktov, hypertenzie a hypertenznej encefalopatie, kongestívneho zlyhania srdca, cievnej tromozy al. ischémie, infarktu myokardu a edémov. Preexistujúca hypertenzia je preto aj u anemikov pri malignitách (na rozdiel od anémie po chemoterapii) kontraindikáciou darbepoetínu. K nežiaducim účinkom patrí hypertenzia, horúčka, bolesti na prsiach, nauzea a myalgie. Tak ako EPO ho zneužívajú niekt. atléti (Amgen[®], Aranesp[®]).

darifenacín – (S)-2-[1-[2-(2,3-dihydrobenzofuran-5-yl)etyl]pyrolidin-3-yl]-2,2-difenylacetamid, $C_{28}H_{30}N_2O_2$, M_r 426,55. Biol. dostupnosť je 15 – 19 % (závisí od dávky), na plazmatické proteíny sa viaže 98 %, metabolizuje sa v pečeni (CYP2D6 a CYP3A4), polčas je 13 – 19 h, vylučuje sa obličkami (60 %) a žlčou (40 %). Blokátor muskarínových acetylcholínových receptorov M_3 , zodpovedných za kontrakcie svaloviny močového mechúra. Znižuje nutkanie na močenie. Používa sa v th. hyperaktívneho mechúra (Enablex[®], Emselex[®]).

Darifenacín

dáta – pl. s. (l. *do, dare, datum* dávať, poskytovať, darovať) **1.** údaje, fakty; **2.** informatika údaje, fakty al. jednotky informácie spracované na počítači. **Báza dát** – súbor konkrétnych dát z určitej oblasti; syn. databáza.

databázové centrum – inform. DC, organizácia sprístupňujúca vybrané bázy dát v online režime s využitím vhodného programového vybavenia na vlastnom hosťovacom počítači, ktorý býva súčasťou počítačovej siete, internetu alebo je vybavený terminálovou sieťou. Zdrojom informácií sú bibliografické a iné referenčné bázy, faktografické bázy dát a bázy úplných textov, ktoré DC získava od producentov a vyberá si ich podľa vlastného uváženia (spravidla podľa tematického alebo profesijného zamerania DC).

Daunoblastina[®] plv iol (Pharmacia S.p.A.) – Irinotecani hydrochloridum trihydricum 40 al. 100 mg v inj. liekovke. Antracyklínové cytostatikum; → *irinotekán*.

Dayrun[®] tbl flm (CSC Pharmaceuticals Handels o. z.) – Oxaprozinum 600 mg v 1 tbl. obalebnej filmom. Nesteroidové antiflogistikum, antireumatikum; → *oxaprozín*.

Deca-Durabolin[®] emu inj (Organon Agencies B. V.) – Nandrolóndekanoát 50 mg v 1 ml inj. emulzie na i. m. aplikáciu. Hormón; → *nandrolón*.

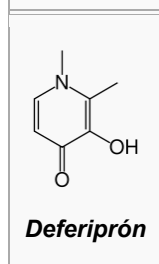
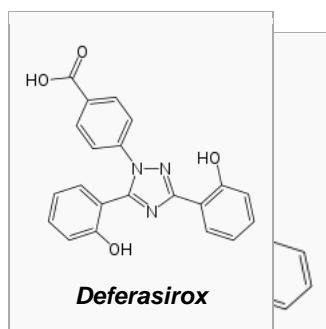
debrizochín – heterocyklická izochinolínová látka, derivát guanidínu, C₁₀H₁₃N₃, M_r 175,23, adrenergický blokátor neurónov s podobným účinkom ako guanetidín. Je substrátom polymorfného enzýmu cytochrómu P-450. Osoby s určitými izoformami enzýmu nie sú schopné metabolizovať deprizochín a iné dôležité látky (tzv. polymorfizmus deprizochín-4-hydroxylázy). Antihypertenzívum.

Decapeptyl 0,1 a 0,5 mg[®] sol inj (Ferring) – Triptorelinum aceticum 0,1 al. 0,5 mg v 1 ml inj. striekačke, kt. sa používa v th. karcinómu prostaty na potlačenie tvorby testosterónu, na supresiu hypofýzovej hormonogenézy pred kontrolovanou hyperstimuláciou ovárií a počas nej pri asistovanej reprodukcií; → *triptorelín*.

Decapeptyl Depot[®] plv lul (Ferring) – Triptorelinum aceticum 4,12 (= 3,75 mg triptorelínu, D-Trp-LHRH) v 1 inj. striekačke (172 mg retardovaných mikrokapsúl), kt. sa používa v th. karcinómu prostaty na potlačenie tvorby testosterónu, na supresiu hypofýzovej hormonogenézy pred kontrolovanou hyperstimuláciou ovárií a počas nej pri asistovanej reprodukcií, pri teste hormonovej citlivosti karcinómu prostaty na posúdenie potreby hormonovej supresie al. kastrácie; → *triptorelín*.

deferasirox – kys. [4-[(3Z,5E)-3,5-bis(6-oxo-1-cyclohexa-2,4-dienylidene)-1,2,4-triazolidin-1-yl]-benzoová, C₂₁H₁₅NO₄, M_r 373,36; chelačná látka, kt. je schopná viazať železo. Biol. dostupnosť je 70 %, metabolizuje sa glukuronidáciou v pečeni, polčas je 8 – 16 h, vylučuje sa stolicou (80 %) a močom (8 %). Používa sa pri predávkovaní železom po častých transfúziách (vyše 7 ml/kg/mes. erytrocytového koncentrátu) a niekt. anémiách, napr. pri β-thalassaemia major (Exjade[®]).

deferiprón – 3-hydroxy-1,2-dimetylpyridin-4(1H)-ón, C₇H₉NO₂, M_r 139,15; chelačná látka, kt. je schopná viazať železo; používa sa v th. thalassaemia major; k nežiaducim účinkom patrí fibróza pečene. Podáva sa p. o. (Ferriprox[®])

Deflamon Phlebo[®] sol inf (SPA-Societa Prodotti Antibiotii) – Metronidazolium 500 mg v 100 ml rozt. Chemoterapeutikum, kt. sa používa v th. intraabdominálnej infekcie vrátane peritonitídy, abscesu, vyvolaných *Bacteroides* sp. (vrátane *B. fragilis*), *Clostridium* sp., *Eubacterium* sp., *Peptococcus* sp. a *Peptostreptococcus* sp., pri infekciách kože a kožných adnexov vyvolaných *Bacteroides* sp. a *Dusobacterium* sp., pri gynekologických infekciách vrátane endometritídy, endomyometritídy, tuboovariálneho abscesu, vyvolaných *Bacteroides* sp. (vrátane *B. fragilis*), *Clostridium* sp., *Peptococcus* sp. a *Peptostreptococcus* sp., pri septikémii, infekciách kostí a kĺbov, CNS, dolných dýchacích ciest, endokarditídy; → *metronidazol*.

deflatulenciá – lieky, kt. upravujú intraluminálne trávenie pri nahromadení plynov v tenkom a hrubom čreve (flatulencia, meteorizmus). Patria sem látky znižujúce povrchové napätie tekutiny v žalúdku a priesvite tráviacej rúry (dimetikón), čím znižujú tvorbu plynov v GIT a odstraňujú s tým spojené nepríjemné pocity. Dimetikón sa používa aj pred trg a ultrazvukovým vyšetrením GIT (často sa pridáva ku kontrastným látkam). Ako d. pôsobia aj liečivá upravujúce zloženie črevnej flóry, črevné eubiotiká (*Bacillus subtilis*, *E. coli*, *Lactobacilus*).

Degan 10 mg/2 ml[®] sol inj (Sandoz Pharmaceuticals d. d.) – Metoclopramidum 10 mg vo forme monohydrátu v 1 amp. inj. rozt. Antiemetikum, prokinetikum; → *metoklopramid*.

Degan[®] tbl (Sandoz Pharmaceuticals d. d.) – Metoclopramidum 10 mg vo forme monohydrátu v 1 tbl. Antiemetikum, prokinetikum; → *metoklopramid*.

degenerácia makuly podmienená vekom – angl. age-related macular degeneration, AMD, je jednou z hlavných príčin straty zraku (r. 2030 sa predpokladá zdvojnásobenie jej výskytu u osôb nad 65-r.). V th. sa osvedčuje použitie laseroterapie, fotodynamickej terapie (v kombinácii s podaním verteporfínu) a nových modalít v th., ako je intravitreálna aplikácia angiogénnych liekov (triamcinolónu).

Cievny endotelový rastový faktor (VEGF) zvyšuje vaskulárnu permeabilitu, rozvíja zápalovú odpoveď a indukuje angiogézu. Izoforma VEGF 165 je zodpovedná za zlyhanie hematoretinálnej bariéry a patologickú intraokulárnu neovaskularizáciu. Pegaptanid sodný je aptamér zložený z kys. ribonukleovej a kompetitívne blokuje VEGF 165; môže selektívne inhibovať patologické presakovanie a angiogézu. Látka musí byť aplikovaná intravitreálne a opakovane v pravidelných intervaloch v závislosti od enzymovej degradácie molekuly intraokulárnymi nukleázami.

dekontaminácia – súbor opatrení, ktoré majú za cieľ znížiť počet mikroorganizmov na povrchoch (predmety, nástroje), vo vonkajšom prostredí (voda, vzduch, potrava) a v živých organizmoch (človek, zvieratá, vektory), čím sa obmedzí ich prenos a šírenie nákazy. Patrí sem dezinfekcia, sterilizácia, asepsa, antisepsa, dezinsekcia a deratizácia. Pri **dezinfekcii** ide o ničenie choroboplodných mikroorganizmov, kým pri **sterilizácii** ide o ničenie (usmrtenie) všetkých živých mikroorganizmov. **Asepsa** je súbor opatrení na zabránenie prístupu alebo zaneseniu choroboplodných mikróbov alebo ich častí do organizmu človeka, kým **antisepsa** je súbor profylaktických opatrení na zamedzenie rozvoja infekcie, resp. jej šírenia, ak sa predpokladá, že mikroorganizmy do poranenia vnikli alebo môžu vniknúť. **Dezinsekcia** predstavuje komplex opatrení na zneškodnenie článkonožcov a iného hmyzu, prenášajúceho choroboplodné mikroorganizmy na človeka, príj. zvieratá. Dezinsekcia môže byť preventívna alebo represívna. **Deratizácia** je súbor opatrení na znižovanie stavu alebo úplné zničenie škodlivých hlodavcov. Hlodavce znečisťujú prostredie a prenášajú rôzne závažné ochorenia človeka. Pri premnožení môžu vyvolať aj značné národohospodárske škody.

dekubity – [*decubitus*] preležaniny, defekty kože vyvolané väčšinou tlakom proti kosti v miestach s malou vrstvou tukového al. svalového tkaniva. Čím je tenšia vrstva týchto tkanív, tým je väčšie riziko ich vzniku. Pri pôsobení tlaku sú tkanivá zle zásobované živinami a kyslíkom, preto postupne

odumierajú, čo má za následok vznik dekubitov. Tie sa tvoria veľmi rýchlo, v niektorých prípadoch v priebehu desiatok minút.

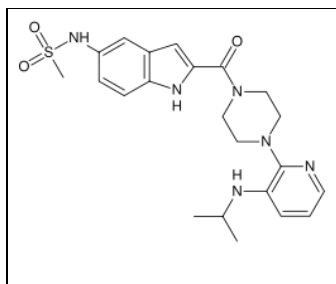
K faktorom ovplyvňujúcim vznik a vývoj dekubitov patria: dlhodobý tlak, trenie (najmä v polosedie, kde trup kľže po podložke smerom nadol), imobilizácia, poruchy obehu (šok), výživa (hypoproteinémia, nízky prívod vitamínu C a zinku), telesná hmotnosť (U kachektický pacientov je rizikom malá vrstva tuku, kým u obézných zlá pohyblivosť), inkontinencia (vlhká bielizeň zvyšuje trenie, vyvoláva maceráciu kože, exkréty poškodzujú povrch epitelu, vyvolávajú až chemické poleptanie). Riziko dekubitov zvyšuje diabetes mellitus, anémia, polytraumty, poruchy vedomia, imunosupresia. U starších osôb vznikajú preležaniny častejšie.

Klasifikácia dekubitov: I° – ostro ohraničený erytém kože, kt. po zatlačení mizne; u osôb s tmavou pokožkou môže byť prítomné zblednutie kože, edém al. indurácia; II° – čiastočná strata epidermis a dermis, ale bez zasiahnutie podkožia (iade o povrchový vred, kt. má vzhľad erózie, puchiera al. plochého krátera); III° – poškodenie všetkých vrstiev kože, kt. môže dosahovať až k fascii, tá však nie je zasiahnutá; vred vyerá ako hlboký kráter); IV° – strata kože v celej hrúbke s rozsiahlymi nekrotickými tkanivami a poškodením svalov, šliach a kostí, podmienovaním a tvorbou vačkov.

V prevencii dekubitov sa odporúča udržiavať kožu v čistote, umývať ju, dobre sušiť, kožu ľahko premasťovať, lôžko udržiavať v čistote, používať prikrývky priepustné pre pary (nie igelitové), polohovať pacientov, používať vhodné polohovacie pomôcky (viesť polohovací záznam), dbať na dostatočnú výživu (bielkoviny, vitamín C a zinok). V konzervatívne th. sa osvedčuje eliminácia tlaku, odstránenie nektróz, boj proti infekcii, odstránenie bolestí, podpora granulácie a epitelizácie.

Ošetrovanie dekubitov: I° – odľahčenie postihnutej oblasti, udržiavanie čistej a suchej, vtieranie ochrannej masti al. peny (kožu nemasírovať), nepoužíva gáfrové prípravky (zbytočne prekrvuje postihnutú pokožku); II° – vykonať ster na bakteriologické vyšetrenie, odľahčiť postihnutú oblasť, zvýšiť hygienu, pri porušení pokožky priložiť sterilné krytie, liečiť príp. infekciu, podporiť granuláciu a umožniť epitelizáciu; vo fázy čistení rany je vhodné opláchnutie prúdom fyziol. al. Ringerovho rozt., odstránenie puchierov či krúst, priložiť hydrogélové al. absorpčné krytie, pri výraznej sekrécii chrániť okolitú kožu; vo fáze granulácie lieči infekciu a tlmiť sekréciu, nepoškodzovať tvorbu granulačného tkaniva – používajú sa hydropolyméry, hydrokoloidy a absorpčné krytie; suché rany ošetriť tak, aby utvorilo vlhké prostredie (nepoužívať vatu a igelitové podložky); vo fáze epitelizácie sú vhodné hydrokoloidy, hydrogély, hydropolyméry al. polyuretániové penové krytie. III° – defekt kryje suchá čierna krusta al. nekrotické masy a po ich eliminácii vznikajú vrede so široko podmienenými okrajmi (defekt podkožia je vždy väčší ako defekt kože); pri ranách krytých nektrózou treba najprv odstrániť nekrotické tkanivo, podporiť granuláciu a epitelizáciu, lieči infekciu a zachytiť sekréciu vhodným krytím (hydropolymérový obvaz). IV° – nevyhnutný je obvykle chir. výkon (prekrytie porušeného miesta kožným al. svalovým lalokom).

Delagil 250 mg[®] tbl. (ICN Hungary Company Ltd.) – Chloroquini phosphas 250 mg (= 150 mg chlorochínu) v 1 tbl. Antimalarikum, antireumatikum; →*chlorochín*.

Delavirdín

delavirdín – *N*-(2-(4-(3-(propan-2-ylamino)pyridin-2-yl)piperazín-1-karbonyl)-1*H*-indol-5-yl)metánsulfónamid, $C_{22}H_{28}N_6O_3S$, M_r 456,56; nenukleozidový inhibítor reverznej transkriptázy. Viaže sa nekompetitívne na reverznú transkriptázu HIV-1 blízko väzbového miesta pre nukleozidy. Tým sa blokuje katalyticky aktívne väzbové miesto a výrazne sa spomaľuje polymerizácia. Podáva sa p. o. Počas je asi 6 h, vylučuje sa žlčou. Používa sa ako virostatikum v th. AIDS (Rescriptor[®]).

delirium, i, n. – delírium, prechodný zákal vedomia, blúznenie, chorobná zmätenosť.

Delirium alcoholicum, potatorum – delirium tremens.

Delirium tremens – delirium alcoholicum, delirium potatorum, „blúznenie pijanov“. Vniká asi v 5 % prípadov závislosti od alkoholu. Podľa MKCH-10 ide o odvykací stav s delíriom (prevalencia závislosti od alkoholu u mužov sa odhaduje na 10 %, u žien 3 – 5 %.) D. t. sa vyskytuje v ktoromkoľvek dospelom veku, najčastejšie medzi 30. – 50. r. Nešpecifické delírium sa môže vyskytnúť v súvislosti s intoxikáciou alkoholom (intoxikačné delírium) al. úpri závažných somatických chorobách, kt. často chron. alkoholizmus sprevádzajú (symptomatické delírium). V patogenéze d. t. má úlohu excitácia neurónov v dôsledku zvýšenej citlivosti glutamátových receptorov N-metyl-D-aspartátového (NMDA) typu a zníženého tlmiaceho vplyvu GABA. Etanol je antagonistom benzodiazepínových GABA_A receptorov (receptorov pre kys. γ -aminomaslovú) a pri dlhodobom pôsobení vyvoláva ich znižujúcu sa reguláciu (down regulation) a súčasne blokádu glutamátových NMDA receptorov a ich zvoľňujúcu reguláciu (up regulation).

D. t. vzniká pri náhlom prerušení konzumu alkoholu, obyčajne 2. – 3. d abstinencie (plánovanej al. neplánovanej, napr. pri akút. ochorení al. hospitalizácii). Už niekoľko h po prerušení konzumu alkoholu sa dostavuje nervozita, nespavosť, tras končatín, tachykardia, potenie, neskôr psychomotorický nepokoj, zrakové halucinácie, tras celého tela, pacient volá rôzne osoby, odháňa hmyz al. sa bráni domnelému nebezpečeniu, časté je „delírium zamestnanosti“, imaginárna činnosť (imaginárne fajčí, pije ap.). V prvých 48 h abstinencie môžu vzniknúť generalizované epileptické záchvaty. Typický je kolísavý priebeh a zhoršovanie príznakov v noci. Delírium obvykle trvá 3 – 6 d a končí sa hlbokým spánkom, z kt. sa pacient prebúdzá do relat. normálneho duševného stavu.

Objektívne sa často zisťuje iokterus, hepatomegália, pavúčikové névy, početné hematómy, dehydratácia al. opuchy, ascites, malnutícia a i. Prítomná býva makrocytárna anémia, trombocytopenia, zvýšená aktivita pečeňových testov (niekoľkonásobné zvýšenie GMT, vyššia AST ako ALT), hypokaliémia, hypomagnaziémia, výkyvy glykémie, vyššia aktivita celkovej CK, myoglobínúria, D-diméry v moči, hyperbilirubinémia, predĺžený Quickov test, hypalbuminémia.

V priebehu delíria je pacient ohrozený úrazmi pri páde al. epileptickým záchvatom, infekciami (bronchopneumónia pri imunodeficiencii, často s mikroaspiráciou), až sepsou a multiorgánovým zlyhaním, ďalej dehydratáciou a rozvratom vnútorného prostredia. K ďalším komplikáciám patrí zlyhanie pečene, dekompenzácia diabetu, rabdomyolýza, obehové al. respiračné zlyhanie, edém mozgu a i. Za objektívny marker abúzu alkoholu sa pokladá transferín deficientný na uhľohydrát (carbohydrate deficient transferrín, CDT), zvýšenie aktivity GMT a stredného objemu erytrocytov.

Th. – spočíva v tlmení nepokoja a vegetatívnej hyperaktivity, substitúcii tekutín, minerálov (K, Mg) a vitamínov (B₁, C a K) a th. komplikácií. Na začiatku sa podávajú benzodiazepíny (diazepam, klonazepam, oxazepam), príp. haloperidol, klometiazol, midazolam, tiaprid. Dôležité je

zabezpečenie výživy. Odporúča sa prevencia stresových peptických vredov a infekcie. Pacient má byť hospitalizovaný na jednotke intenzívnej starostlivosti.

Deltasolde[®] tbl flm (HELM Pharmaceuticals) – Anastrozol 1 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Cytostatikum; →*anastrozol*.

Denerel[®] tbl (Medochemie s. r. o.) – Ketotifeni hyrogenofumaras 1,38 mg (= 1 mg ketotifénu) v 1 tbl. Antiastmaticum, antihistaminikum, antialergikum; →*ketotifén*.

denileukín-diftitox – fúzny proteín difterického toxínu-interleukínu 2, C₂₅₆₀H₄₀₄₂N₆₇₈O₇₉₉S₁₇, M_r 57 647,3; antineoplastikum. Difterický toxín sa viaže na receptory interleukínu 2, čo umožňuje jeho vstup do buniek exprimujúcich tieto receptory. Používa sa v th. kožného T-bunkového lymfómu a malígneho melanómu. Môže vyvolať poruchy videnia (Ontak[®]).

De-Nol[®] tbl (Leiderdorp, Yamanouchi) – Bismuthi subcitras colloidalis, zodpovedá 120 mg oxidu bizmutitého; antiulcerózum.

Deoxymykoin[®] tbl (Medicamenta a. s.) – Doxycyclini hyclas 115,4 mg (= 100 mg) v 1 tbl. Antibiotikum; →*doxycyklín*.

Depakine 300 mg/4 ml[®] plv inj (Sanofi Winthrop Industrie) – Natrii valproas 400 mg v 1 inj. liekovke na prípravu inj. rozt. Širokospektrálne antiepileptikum; →*valproát sodný*.

Depakine Chrono 500 mg[®] tbl ret (Sanofi Winthrop Industrie) – Natrii valproas 333 mg + Acidum valproicum 145 mg (celkove 500 mg kys. valproovej) v 1 tbl. s predĺženým uvoľňovaním. Širokospektrálne antiepileptikum; →*kyselina valproová*; →*valproát sodný*.

Depakine Chronosphere 50, 100, 250, 500, 750 a 1000[®] gra plg (sanofi-aventis Slovakia s. r. o.) – Natrii valproas 50, 100, 250, 500, 750 al. 1000 mg v 1 vrecku granulátu s predĺženým uvoľňovaním. Širokospektrálne antiepileptikum; →*valproát sodný*.

Depakine[®] sir (Sanofi Winthrop Industrie) – Natrii valproas 8,65 g v 150 ml sirupu (288 mg/5 ml). Širokospektrálne antiepileptikum; →*valproát sodný*.

Depant Prolong 37,5; 75 a 150 mg[®] cps pld (Valeant Czech Pharma s. r. o.) – Vanlafaxiniumchlorid zodpovedá 37,5; 75 al. 150 mg venlafaxínu v 1 tvrdej cps. s predĺženým uvoľňovaním. Antidepressívum; →*venlafaxín*.

Depocyte 50 mg[®] sus inj (Skye Pharma PLC) – Cytarabinum 50 mg (10 mg/ml) inj. suspenzie v 1 inj. liekovke. Antimetabolit, cytostatikum, kt. sa používa na intratekálnu th. lymfomatóznej meningitídy; →*cytarabín*.

Depo-Medrol[®] sus inj (Pharmacia N.V./S.A.) – Methylprednisoloni acetat 40 mg/ml v 5 ml inj. liekovke. Glukokortikoid na lokálnu a depotnú th.; →*metylprednizolón*.

depravácia – [l. *depravatio* zvrátenosť, skazenosť, skaza, zhoršenie] zhoršenie (choroby); morálny úpadok pri zachovanej inteligencii, najmä pri drogovej závislosti).

depreotid – analóg somatostatínu, viaže sa v tele na rovnaké receptory, nachádzajúce sa v niekt. malígnych nádoroch, napr. pľúc. Depreotid označený ^{99m}Tc sa používa v dfdg. pľúcnych lymfatických uzlín pomocou scintigrafie alebo jednofotónovej emisnej tomografie.

Deprim[®] tbl flm (Sandoz Pharmaceuticals d. d.) – Hypericín 0,3 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antidepressívum rastlinného pôvodu; →*hypericín*.

deproteinovaná frakcia teľacej krvi – zložka prípravku Actovegin[®].

Dermatop[®] ung der (sanofi-aventis Slovakia s. r. o.) – Prednicarbatum 2,5 mg v 1 g masti. Dermatologikum, kortikoid, kt. sa používa na lokálnu th. kožných chorôb; →*prednikarbát*.

Dermatophilus – rod grampozitívnych, obligátne aeróbných alebo fakultatívne anaeróbných, pleomorfných mikroorganizmov z čeľade Dermatophilaceae. Typovým druhom je *D. congolensis*, ktorý participuje na lokálnych i systémových zápalových procesoch, najmä cicavcov a výnimočne aj človeka.

Dermazin 1 %[®] crm (Sandoz Pharmaceuticals d. d.) – Sulfadiazinum argenteum 10 mg v 1 g krému. Chemoterapeutikum na lokálne použitie; →*sulfadiazín*.

Dermazulen[®] ung der (Zentiva, Česko) – Guaiazulenum 60 mg + Matricariae etheroleum 30 mg v 30 g masti. Dermatologikum, kt. sa používa v th. nezávažných kožných poranení kože, ako sú odreniny a drobné poranenia, na ošetrovanie zle sa hojajúcich rán, preležanín, vredov predkolenia, vredov po popálení a poleptaní, na ošetrovanie kože pred ožiarovaním röntgenom a rádiovými lúčmi a po ňom. Vhodné na premastenie suchej pokožky a pri zapareninách kopže a ich prevencii; →*gvajazulén*.

Desferal 0,5 g[®] sol iij (Novartis s. r. o.) – Deferoxamini mesilas 0,5 g v 1 inj. liekovke. Chelátotvorná látka, antidótum; →*deferoxamín*.

desflurán -- (2,2,2-trifluór-1-fluoroetyl-difluórmetyléter), C₃H₂F₆O, M_r 168,038. Je to vysoko fluórováný metyletyleter používaný ako celkové inhalačné anestetikum. Spolu so sevofluránom postupne nahrádza izoflurán. Má najrýchlejší nástup účinku a nahrádza prchavé anestetiká v celkovej anestézii pre ich nízku rozpustnosť v krvi. Jeho nevýhodou je nízka účinnosť a vysoká cena. Môže vyvolať tachykardiu a podráždenie dýchacích ciest v koncentrácii nad 10 vol%. Používa sa na úvod anestézie inhalačnou cestou (Suprane[®]).

Desmopressin Teva 0,1 a 0,2 mg[®] tbl (Teva Pharmaceuticals Slovakia, s. r. o.) – Desmopresinacetát 0,1 al. 0,2 mg (= 0,089 al. 1,178 mg desmopresínu) v 1 tbl. Hormón, ADH, kt. sa používa v th. centrálného diabetes insipidus senzitivného na desmopresín a prim. nočnej enurézy (od 5. r.); →*desmopresín*.

detajmiumhydrogéntartarát – antiarytmikum I. triedy, používa sa v th. symptomatickej supraventrikulárnej arytmie, napr. AV-junkčnej tachykardie pri WPW syndróme alebo paroxysmálnej fibrilácii predsieni a v profylaxii nepretrvávajúcich komorových tachykardií (Tachmalcor[®]).

Detralex[®] tbl flm (Les Laboratoires Servier) – Diosminum (90 %) 450 mg + Hesperidinum (10 %) 50 mg v 1 tbl. obalenej filmom; venofarmakum, antihemoroidikum; →*diosmín*; →*hesperidín*.

Detrusitol SR 2 a 4 mg[®] cps pld (Pfizer Europe MA EEIG) – Tolterodini hydrogenotartaras 2 al. 4 mg v 1 cps. s predĺženým uvoľňovaním. Močové spazmolytikum. Používa sa v th. prejavov naliehavej potreby močenia a/alebo polakizúrie vrátane enurézy a nestabilného mechúra; →*tolterodín*.

Dettol antiseptic wash 10 ml[®] aer deo (Reckitt Benckiser Healthcare UK) – Benzalkonii chloridum 0,198 hm. % v 100 ml rozt. Antiseptický prostriedok na vymývanie rán. Používa sa pri drobných poraneniach (porezanie, uhryznutie a bodnutie hmyzom), menších popáleninách a obareninách.

Dettol Liquid[®] con der (Reckitt Benckiser Healthcare UK) – Chloroxylenolum 4,8 % v 100 ml rozt. Antiseptikum, kt. sa používa na ošetrovanie drobných poranení (porezanie, uhryznutie a bodnutie hmyzom), menších popáleninách a obareninách; vhodný do kúpeľa, na lupiny vo vlasoch, uhry a očistu kožných vyrážok.

Dexadol 12,5 a 25[®] tbl flm (Berlin-Chemie AG, Menarini) – Dexketoprofén 12,5 al. 25 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Nesteroidové antiflogistikum; →*dexketoprofén*.

Dexadol 50 mg/2 ml[®] sol iij (Menarini International O.L.S.A.) – Dexketoprofén 25 mg v 1 ml inj. infúzneho rozt. ako dexketoprofén trometanol. Analgetikum; →*dexketoprofén*.

Dexa-Gentamicin[®] int opo (Ursapharm Arzneimittel) – Dexamethasoni natrii phosphas 1 mg v 1 ml (1 ml = 20 kv. = 0,1 % dexamethasoni natrii phosphas) + Gentamicini sulfas 5,0 mg (0,5 % = 3 mg gentamicínu = 0,3 %) v 1 ml rozt. Antibiotikum, oftalmologikum; →*gentamicín*.

Dexa-Gentamicin[®] ung oph (Ursapharm Arzneimittel) – Dexamethasonum 0,3 mg + Gentamicini sulfas 5 mg (=3 mg gentamicínu) v 1 g. očnej masti. Antibiotikum, oftalmologikum; →*gentamicín*.

Dexamed[®] sol inj (Medochemie s. r. o.) – Dexamethasoni natrii phosphas 8,75 mg (= 8 mg dexametazónu) v 1 amp. (2 ml). Glukokortikoid; →*dexametazón*.

Dexamethasone WZF Pofla[®] sus opo (Polfa) – Dexametazón 1 mg (0,1 %) v 1 ml kv. (suspensie). Glukokortikoid, oftalmologikum; →*dexametazón*.

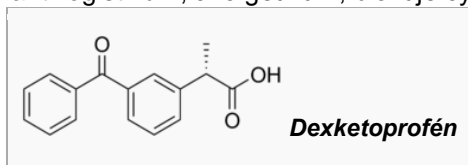
Dexamethazon Léčiva[®] crm (Zentiva, Česko) – Dexamethasoni acetat 1 mg v 10 g krému. Glukokortikoid, dermatologikum; →*dexametazón*.

Dexamethazon Léčiva[®] tbl (Zentiva, Česko) – Dexamethasonum 0,5 mg v 1 tbl. Glukokortikoid; →*dexametazón*.

Dexamethazon Léčiva[®] ung der (Zentiva, Česko) – Dexamethasoni acetat 2,5 mg v 10 g masti. Glukokortikoid, dermatologikum; →*dexametazón*.

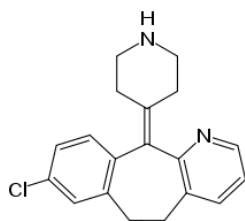
Dexamytrex[®] int oph (Dr. Mann Pharma) – Gentamicini sulfas 5 mg (= 3 mg gentamicínu) + Dexamethasoni dinatrii phosphas 1 mg v 1 ml očnej instilácie. Antibiotikum s kortikoidom, oftalmologikum; →*dexametazón*; →*gentamicín*.

dexketoprofén – kyselina (2S)-2-[3-(benzoyl)fenyl]propánová, C₁₆H₁₄O₃, M_r 254,28; nesteroidový antiflogistikum, analgetikum, blokuje cyklooxygenázu (Keral[®], Ketesse[®]).

Dextrose 5 % In Water[®] sol inf (Teva Pharmaceutical Works Co.) – Mephenoxalonum 200 mg v 1 tbl. Psycholeptikum a anxiolytikum, kt. sa používa pri spazmoch kostrového svalstva, pri vertebrogénnych syndrómoch, spasticite po encefalitídach a myelitídach, fraktúrach, artrózach a artritídach, na uľahčenie pohybovej rehabilitácie a fyzikálnej th.; →*mefenoxalón*.

dezloratadín – 8-chlór-6,11-dihydro-11-(4-piperdinylyden)-5H-benzo[5,6]cyklohepta[1,2-b]pyridín, C₁₉H₁₉ClN₂, M_r 310.82; aktívny metabolit loratadínu, selektívne tricycklé antihistaminikum antagonist histamínových H₁ receptorov, antialergikum. Má dlhodobý účinok a nevyvoláva ospalosť, pretože ťažko prechádza do CNS. Po podaní p. o. sa rýchlo vstrebáva, na plazmatické proteíny sa viaže asi 85 %, metabolizuje sa v pečeni, polčas je asi 27 h, vylučuje sa zo 40 % vo forme konjugovaných metabolitov močom a podobné množstvo odchádza stolicou.

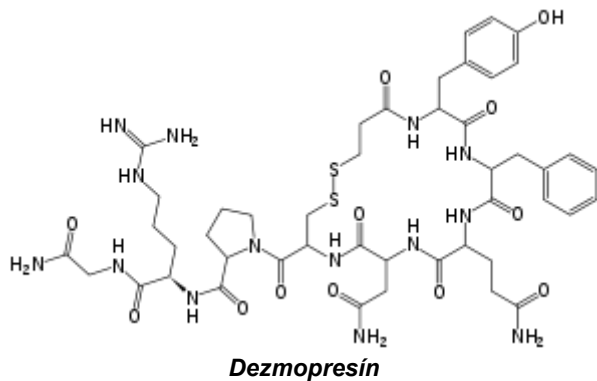
Desloratadín

Indikácie – alergická rinitída, chronická idiopatická urtikária.

Nežiaduce účinky – únava, suchosť v ústach, bolesti hlavy a poruchy GIT.

Prípravky – Aeries[®], Azomyr[®], Claramax[®], Clarinex[®], NeoClarityn[®].

dezmpresín – 1-dezamino-8-arginínvazopresín, $C_{46}H_{64}N_{14}O_{12}S_{12}$, M_r 1069,217; izomér arginínvazopresínu (ADH), oktapeptid. Používa sa v th. diabetes insipidus, enuresis nocturna a Von Willebrandovej choroby typu I.

DHC Continus[®] tbl mod (Mundipharma) – Dihydrocodeini hydrogenotartras 60, 90 al. 120 mg v 1 tbl s riadeným uvoľňovaním; analgetikum, anodynum; → *dihydrokodeín*.

Diacordin 90 a 120 Reatard[®] tbl plg (Zentiva, Česko) – Dilthiazemi hydrochloridum 90 al. 120 mg v 1 tbl. s predĺženým uvoľňovaním; blokátor vápnikových kanálov, vazodilatans, antihypertenzívum, antianginózum; → *diltiazem*.

Diacordin 60[®] tbl (Zentiva, Česko) – Dilthiazemi hydrochloridum 60 mg (= 55 mg diltiazemu) v 1 tbl.; blokátor vápnikových kanálov, vazodilatans, antihypertenzívum, antianginózum; → *diltiazem*.

Dialister pneumosintes – starší názov *Bacteroides pneumosintes*, gramnegatívna, extrémne drobná palička, nepohyblivá a striktno anaeróbna z čeľade *Acetaminocacaceae*, radu *Clostridiales*. Za vhodných podmienok rastie na umelých kultivačných pôdach. Vyskytuje sa ako saprofyt v nazofaryngu a dýchacích cestách zdravých osôb. Môže sa uplatniť aj ako patogén v asociácii s inými mikróbmi (pneumokoky, streptokoky, vírus chrípky ap.) a vyvoláva zápal pľúc.

Diane-35[®] tbl obd (Schering AG) – Cyproteroni acetat 2 mg + Ethinylestradiolum 0,035 mg v 1 obalenej tbl.; hormón, kombinácia cyproterón s etinylesrtadiolom, kt. sa používa th. androgénneindependentných ochoreniach u žien, kt. si súčasne želajú antikoncepciu (akne, seborea, androgénna alopecia, hirutizmus).

Diaprel MR[®] tbl mod (Les Laboratoires Servier) – Gliklazid 30 mg v 1 tbl. s riadeným uvoľňovaním; perorálne antidiabetikum; → *gliklazid*.

Diastrabol 50 a 100[®] tbl (sanofi-aventis Slovakia s. r. o.) – Miglitol 50 al. 100 mg v 1 tbl. Perorálne antidiabetikum; → *miglitol*.

Diazepam Biotika[®] sol inj (Biotika a. s.) – Diazepamum 5 mg v 1 ml inj. roztl.; antipsychotikum, anxiolytikum, antikonvulzívum; → *diazepam*.

Diazepam Slovafarma 2, 5 a 10 mg[®] tbl (Zentiva, Slovensko) – Diazepamum 2, 5 al. 10 mg v 1 tbl.; anxiolytikum; → *diazepam*.

Dicetel 50 mg[®] tbl flm (Solvay Pharma S.A.S.) – Pinaverii bromidum 50 mg v 1 tbl. obalenej filmom; myotropné spazmolytikum, anticholínergikum, selektívne pôsobiace na GIT; → *pinaverín*.

Diclac Retard[®] tbl plg (Hexal AG) – Diclophenacum natricum 100 mg v 1 tbl. s predĺženým uvoľňovaním. Analgetikum, nesteroidné antiflogistikum; → *diklofenak*.

Diclobene 100 g[®] gel (ratiopharm) – Diclophenacum natricum 10 mg v g gélu. Antireumatikum, antiflogistikum; → *diklofenak*.

Diclobene 140 mg[®] emp tdm (ratiopharm) – Diclophenacum natricum 140 mg + Butylhydroxytolueni (E321) 2,8 mg + Propylenglycoli (E1520) 1,4 mg v 1 liečivej náplasti. Nesteroidové antireumatikum, antiflogistikum; →*diklofenak*.

Diclobene 150 mg Retard[®] tbl plg (ratiopharm) – Diclophenacum natricum 150 mg v 1 tbl. s predĺženým uvoľňovaním. Nesteroidové antireumatikum, antiflogistikum; →*diklofenak*.

Diclobene 25 a 50[®] tbl flm (ratiopharm) – Diclophenacum natricum 25 al. 50 mg v tbl. Nesteroidové antireumatikum, antiflogistikum; →*diklofenak*.

Diclofenac AL 25[®] tbl emp (Aliud Pharma) – Diclophenacum natricum 25 mg v 1 gastrorezistentnej tbl. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum; →*diklofenak*.

Diclofenac AL 50[®] tbl ent (Aliud Pharma) – Diclophenacum natricum 50 mg v 1 gastrorezistentnej tbl. s predĺženým uvoľňovaním. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum; →*diklofenak*.

Diclofenac AL Retard[®] tbl plg (Aliud Pharma) – Diclophenacum natricum 100 mg v 1 gastrorezistentnej tbl. s predĺženým uvoľňovaním. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum; →*diklofenak*.

Diclofenac Duo Pharmavit 75 mg[®] cps mod (Bristol-Myers Squibb spol. s r. o.) – Diclophenacum natricum 25 mg v gastrorezistentných peletách + Diclophenacum natricum 50 mg v peletách s riadeným uvoľňovaním. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum; →*diklofenak*.

Diclofenac Pharmavit 1 %[®] gel derm (Bristol-Myers Squibb spol. s r. o.) – Diclophenacum natricum 0,40 mg v 40 g gélu. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum, kt. sa používa v miestnej th. poúrazovej bolesti, zápalu šliach, kĺbov, svalov a väzov v dôsledku podvrtnutia a pomliaždenia, pri mimokĺbovom reumatizme (tendinitída, burzitída, syndróm rameno-ruka), pri osteoartróze periférnych kĺbov a chrbtice; →*diklofenak*.

Diclofenac Pharmavit 50 mg[®] tbl flm (Bristol-Myers Squibb spol. s r. o.) – Diclophenacum natricum 50 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum; →*diklofenak*.

Diclofenac Pharmavit 100 mg[®] tbl flp (Bristol-Myers Squibb spol. s r. o.) – Diclophenacum natricum 100 mg v 1 tbl. s predĺženým uvoľňovaním. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum; →*diklofenak*.

Diclofenac Sodium 4 % Spray Gel[®] aer deo (CSC Pharmaceuticals Handels o. z.) – Diclophenacum diethylaminum (= 7,5 diklofenaku sodného) v 10 ml. Nesteroidové antiflogistikum, antireumatikum, antiuratikum, kt. sa používa v lokálnej th. poúrazových stavov, pomliaždení svalov, väzov, šliach a kĺbov a lokalizovaných foriem mimokĺbového reumatizmu, zápalových a degeneratívnych reumatických ochorení; →*diklofenak*.

Dicloream 50 a 100 mg[®] sup (Alfa Wassermann) – Diclophenacum natricum 50 al. 100 mg v 1 čapíku. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum; →*diklofenak*.

Dicloream 75 mg[®] sol inj (Alfa Wassermann) – Diclophenacum natricum 75 mg v 1 amp. Inj. rozt. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum na i. m. th.; →*diklofenak*.

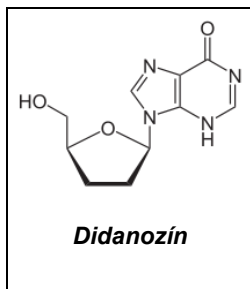
Dicloream Retard[®] tbl plg (Alfa Wassermann) – Diclophenacum natricum 100 mg v 1 tbl. s predĺženým uvoľňovaním. Nesteroidové antiflogistikum, analgetikum; →*diklofenak*.

Dicynone 250[®] sol inj (OM Portuguesa) – Etamsylatum 250 mg v 1 ml inj. rozt. Antihemoragikum, hemostatikum; →*etamsylát*.

Dicynone 250[®] tbl (OM Portuguesa) – Etamsylatum 250 mg v 1 tbl. Antihemoragikum, hemostatikum; →*etamsylát*.

Dicynone 500[®] cps (OM Portuguesa) – Etamsylatum 500 mg v 1 cps. Antihemoragikum, hemostatikum; →*etamsylát*.

didanozín – 2',3'-dideoxyinozín, ddl; 9-[(2R,5S)-5-(hydroxymetyl)oxolan-2-yl]-3H-purin-6-ón, $C_{36}H_{56}O_6$, M_r 236,23; virostatikum, ktorého účinok je daný inhibíciou replikácie

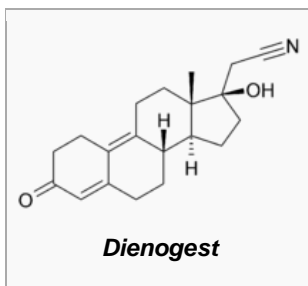
včasného štádia tvorby proviriónu. Na rozdiel od AZT pôsobí nielen v T-lymfocytoch, ale aj v makrofógoch, kt. sú rezervoárom HIV infekcie v ľudskom organizme. Po vstupe do bunky sa mení na aktívny metabolit ddATP. Inkorporuje sa do vírusovej DNK a kompetuje o miesto fixácie na reverznej transkriptáze, čím bráni replikácii vírusu a infikovaniu nových buniek (bunky, kt. sú už infikované nemôže ovplyvniť). D. je nestály v kyslom prostredí žalúdka. Podáva sa na lačno spolu so zásaditými látkami. Jeho biologická dostupnosť je asi 40 %. Nevýrazne sa viaže na plazmatické bielkoviny. Jeho plazmatický polčas je asi 1,5 h. Aktívny metabolit má polčas v bunkách až 12 h, čo umožňuje podávať ho v 2 denných dávkach. Koncentrácia v likvore predstavuje asi 21 % plazmatickej koncentrácie. Metabolizuje sa v pečeni, vylučuje sa obličkami.

Indikácie – symptomatická th. HIV infekcie dospelých a detí > 6-mes., kt. zle tolerujú th. AZT a v kombináčnych režimoch spolu s inými nukleozidovými a nenukleozidovými inhibítormi.

Nežiaduce účinky – najčastejšie sa vyskytuje polyneuropatia (13 – 35 %), pankreatitída (5 – 23 %), hnačka, arytmie, bolesti hlavy.

Prípravky – Videx 25, 50, 100, 150[®] ctb. á 25 mg, 50 mg, 100 mg, 150 mg

dienogest – 17 α -kyanometyl-17 β -hydroxy-estra-4,9-dien-3-ón, $C_{20}H_{25}NO_2$, M_r 311,42; perorálne účinný syntetický progestagén (progestín). Jeho biol. dostupnosť je 90 %, na plazmatické proteíny sa viaže 90 %, metabolizuje sa v pečeni, polčas je 6 – 12 h, vylučuje sa obličkami. Používa sa ako perorálny antikoncepčný prostriedok v kombinácii s etinylestradiolom. Má antiandrogénne účinky a zlepšuje androgénne príznaky. Ide o neetinylovaný progestín, kt. je štrukúrme príbuzný testosterónu. Je 10-krát účinnejší ako levonorgestrel. Používa sa v kombinácii s estradiolom v th. stavov s deficitom estrogénov u žien, kt. sú aspoň 1 r. po menopauzu a majú maternicu (Valette[®];

kombinácia s estradiolom – Klimodien[®], Qlaira[®]).

dietylkarbamazín – anthelmintikum, kt. sa používa v th. larvovej toxokarózy, onchocerkózy, loázy, drakunkulózy a lymfatických filarióz. Rýchlo sa resorbuje po podaní p. o. Dobre preniká do tkanív a vylučuje sa prevažne močom. Postupné zvyšovanie dávky a súčasné podávanie kortikoidov znižuje riziko nežiaducich účinkov. K nežiaducim účinkom patria alergické reakcie s horúčkou, exnatémom a edémami, bolesti hlavy a tráviace ťažkosti (anorexia, nauzea, vracanie, bolesti brucha).

dietyltoluamid – repelent hmyzu vrátane kliešťov, účinná látka prípravku DipteroI[®].

Diferrine[®] crm (Galderma) – Adapalenum 1 mg v 1 g krému. Antiakne; → *adapalenum*.

Diferrine[®] gel der (Galderma) – Adapalenum 1 mg v 1 g gélu. Antiakne; → *adapalenum*.

Diflucan[®] crm (Pfizer Company) – Fluconazolom 50, 100 al. 150 mg v 1 cps. Antimykotikum; → *flukonazol*.

Diflucan[®] sol inf (Pfizer Company) – Fluconazolom 2 mg v 1 ml infúzneho koncentrátu. Antimykotikum; → *flukonazol*.

Diflucan P.O.S. 50/5 ml a 200 mg/50 ml[®] crm (Pfizer Company) – Fluconazolom 50 a 200 mg na 5 ml perorálnej suspenzie. Antimykotikum; → *flukonazol*.

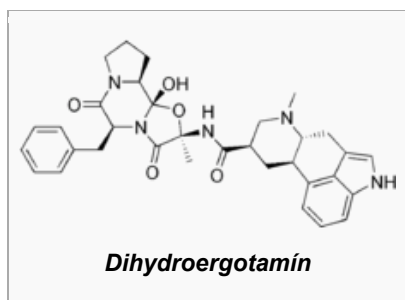
digitálna knižnica – inform. virtuálna knižnica, elektronická knižnica, nie je to jedna entita, ale súbor viacerých knižníc; digitálna knižnica vyžaduje sieťové technológie, ktoré umožňujú prepájať

informačné zdroje; pre koncového používateľa sú spojenia medzi jednotlivými digitálnymi knižnicami a informačnými službami transparentné, jej cieľom je umožniť univerzálny prístup k informáciám, nie je viazaná na dokumenty v tlačenej forme. Plné uplatnenie nachádza v internetovej ére.

Digoxin 0,125 a 0,250 Léčiva[®] tbl (Zentiva, Česko) – Digoxinum 0,125 al. 0,250 mg v 1 tbl. Kardiotonikum; →*digoxín*.

Dihydroergot 4 mg/1 ml[®] aer nas (Novartis s. r. o.) – Dihydroergotamini mesilas 4 mg v 1 ml rozt. nosového spreja. Antimigrenózum; →*dihydroergotamín*.

dihydroergotamín – (2*R*,4*R*,7*R*)-*N*-[(1*S*,2*S*,4*R*,7*S*)-7-benzyl-2-hydroxy-4-metyl-5,8-dioxo-3-oxa-6,9-diazatetracyklo[7.3.0.0^{2,6}]dodekan-4-yl]-6-metyl-6,11-diazatetracyklo[7.6.1.0^{2,7}.0^{12,16}]hexadeka-1(16),9,12,14-tetraen-4-karboxamid, C₃₃H₃₇N₅O₅, M_r 583,678; Antimigrenózum. Jeho polčas je 9 h, vylučuje sa žlčou (D.H.E. 45[®], Dihydroergot[®], Migranal[®]).

Dichelobacter nodosus – starší názov *Bacteroides nodosus*, gramenagatívna, nesporulujúca, obligátne anaeróbna, pleomorfna palička z čeľade *Cardiobacteriaceae*, ktorá sa môže vyskytovať ako súčasť normálnej bakteriovej flóry človeka a zvierat. Môže vyvolať hnisavé zápalové choroby, ako sú abscesy, dentogénne infekcie, aspiračné pnemónie, apendicitídy, peritonitídy ap. Ide zväčša o endogénne infekcie po chirurgických výkonoch, poraneniach, pri zlom prekrvení a v podmienkach aneriózy.

Diky[®] irr ora (CSC Pharmaceuticals Germany) – Acidum diclofenacum 0,074 v 100 ml rozt. na ústny výplach. Antiflogistikum, analgetikum, kt. sa používa v symptomatickej th. zápalových afekcií v orofaryngu spojených s bolesťou (gingivitída, faryngitída, stomatitída), ako aj po stomatologických výkonoch v orofaryngovej oblasti; →*diklofenak*.

Dilatrend 6,25; 12,5 a 25 mg[®] tbl (Roche Slovensko s. r. o.) – Karvedilol 3,125; 6,25; 12,5 al. 25 mg v 1 tbl. α,β-blokátor, antianginózum, antihypertenzívum. Podáva sa v th. hypertenzie, angina pectoris a srdcového zlyhania.

Dilceren[®] sol inf (Zentiva, Slovensko) – Nimodipinum 10 mg v 50 ml infúzneho rozt. Blokátor vápnikových kanálov, kt. sa používa v prevencii a th. ischemických porúch CNS v dôsledku vazospazmu po subarachnoidálnom krvácaní; →*nimodipín*.

Diluran[®] tbl (Zentiva, Česko) – Acetazolamidum 250 mg v 1 tbl. Inhibitor karboanhydrázy, antiglaukomatózum; →*acetazolamid*.

Diolan 15 a 30 mg[®] tbl (Zentiva, Slovensko) – Ethylmorphini hydrochloridum dihydricum 125 al. 30 mg v 1 tbl. Antitusikum; →*etylmorfín*.

DIOS – skr. angl. *distal interstitial obstruction syndrome* syndróm obštrukcie distálnej čreva.

diosmektín – účinná látka antidiarika s adsorpčnými vlastnosťami Smecta[®].

diosmín – venofarmakum, antihemoroidikum, látka zo skupiny flavonoidov (Detralex[®]).

Diovan 40, 80 a 160 mg[®] tbl film (Novartis s. r. o.) – Valsartanum 40, 80 al. 160 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Antihypertenzívum zo skupiny sartánov; →*valsartán*.

DIP – 1. skr. deskvamačná intersticiálna pneumónia. V začiatkových štádiách sa vyskytuje typ →*kryptogénnej intersticiálnej fibrotizujúcej alveolitídy* (KFA). Prítomné sú zmnosené kubické pneumocyty II. typu, v alveoloch sa zmnozujú makrofágy, nie je ešte rozvinutá fibróza. Vzniká v súvislosti s fajčením a infekciou. Radí sa k tzv. respiračným bronchiolitídám – intersticiálnej pľúcnej choroby (RB-ILD); 2. skr. angl. *distal interphalangeal* distálny interfalangový kĺb (medzi 2. a 3. článkom prsta), vzdialenejší od ruky.

Diphereline 0,1 mg[®] plv inj (Beaufour Ipsen International) – Triptorelín 0,1 mg v 1 liekovke. Hormón, kt. sa používa na stimuláciu ovárií v kombinácii s gonadotropínmi na fertilizáciu in vitro a transfer embryí pri asistovanej reprodukcii; →*triptorelín*.

Diprivan 1 %[®] emu inj (AstraZeneca UK) – Propofolum, 10 mg v 1 ml inj./infúznej emulzie. Celkové anestetikum; →*propofol*.

Diprophos[®] sus inj (SP Europe) Betamethasonum 5 mg + Betamethasoni natrii phosphas 2 mg v 1 ml rozt. Glukokortikoid; →*betametazón*.

Diprosalic roztok[®] sol der (SP Europe) – Betamethasoni dipropionas 0,64 mg (= 0,5 mg betametazónu) + Acidum salicylicum 20 mg v 1 g dermálneho rozt. Glukokortikoid, antiflogistikum, dermatologikum; →*betametazón*.

Diprosalic[®] ung der (SP Europe) – Betamethasoni dipropionas 0,64 mg (= 0,5 mg betametazónu) + Acidum salicylicum 20 mg v 1 g masti. Glukokortikoid, antiflogistikum, dermatologikum; →*betametazón*.

Diprosone[®] crm a ung der (SP Europe) – Betamethasoni dipropionas 0,64 mg (= 0,5 mg betametazónu) v 1 g krému/masti. Glukokortikoid; dermatologikum; →*betametazón*.

Dipronorm[®] tbl (Gedeon Richter Plc.) – Lizinopril 10 mg (ako dihydrát) + Amlodipín 5 mg (ako besilát) v 1 tbl. Kombinácia inhibítora ACE a blokátor vápnikových kanálov. Antihypertenzívum.

Dipterol[®] – repelent hmyzu vrátane kliešťov; dietyltoluamid.

Diroton 2,5; 5, 10 a 20 mg[®] tbl (Gedeon Richter Plc.) – Lisinoprilum dihydricum 2,72; 5,445; 10,89 al. 21,78 mg (= 2,5; 5; 10; al. 20 mg lizinoprilu) v 1 tbl. Inhibítora ACE, antihypertenzívum; →*lizinopril*.

Diroton Plus H 10 a 20 mg[®] tbl (Gedeon Richter Plc.) – Lizinopril 10 al. 20 mg + Hydrochlorotiazid 12,5 mg v 1 tbl. Kombinácia inhibítora ACE a diuretika, antihypertenzívum; →*lizinopril*; →*hydrochlorotiazid*.

Disgran 300 mg[®] cps (J. Uriach & Cia.) – Triflusal 300 mg v 1 cps. Antiagregancium, kt. sa používa v prevencii kardiovaskulárnych príhod pred urgentnou revaskularizáciou po akút. infarkte myokardu, po cievej mozgovej príhode, v prevencii infarktu myokardu u pacientov s nestabilnou angina pectoris, v prevencii uzáveru žilového štepu po operácii koronárneho bypassu v kombinácii s dipyramidolom, v prevencii hlbkej flebotrombózy a pľúcnej embólie po chir. výkonoch, v th. chron. obštrukcie periférnej artérie a pri intermitentnej klaudikácii; triflusal.

diskusné skupiny – inform. v počítačovej reči mailing list alebo listserv, vznikli ako nadstavba elektronickej pošty. Predstavujú diskusné fórum ľudí, ktorí si vymieňajú názory na určitú tému prostredníctvom elektronickej pošty. Ak chceme komunikovať v rámci niektorej skupiny, musíme sa najprv do nej zapísať. Každá skupina má na to presne utvorené pravidlá.

Disophrol repetabs[®] tbl plg (SP Europe) – Dexbropheniramini maleas 6 mg + Pseudoephedrini sulfas 120 mg v 1 tbl. s predĺženým uvoľňovaním Antihistaminikum, dekongestívum.

Disulone 100 AU pro toxylate de fer[®] tbl (Aventis Pharma S.A.) – Dapsonum 100 mg + Ferrosi oxalas dihydrocius 200 mg v 1 tbl. Chemoterapeutikum, kt. sa používa v th. lepry, niekt. dermatóz sprostredkovaných neutrofilmi, v th. polychondritis atrophicans, th. bolózných dermatóz (dermatitis

herpetiformis, lineárna IgA bulózna dermatóza, dermatóza, pemphigoid mucosae), lupus bullosus a v prim. a sak. profylaxii pneumocystózy.

Ditec[®] aer dos (Boehringer Ingelheim International) – Fenoteroli hydrobromidum 0,05 g + Dinatrii cromoglicas 1 mg v 1 dávke. Bronchodilatans, antiastmatikum.

Dithiaden[®] sol inj (Zentiva, Česko) – Bisulepini hydrochloridum 1,2 mg (= 1 mg bisulepínu) v 2 ml inj. rozt. Antihistaminikum; →*bisulepín*.

Dithiaden[®] tbl (Zentiva, Česko) – Bisulepini hydrochloridum 2 mg v 1 tbl. Antihistaminikum; →*bisulepín*.

Ditropan[®] tbl (Sanofi-Synthelabo) – Oxybutynini hydrochloridum 5 mg v 1 tbl. Anticholínergikum, spazmolytikum; →*oxybutynín*.

Ditustat[®] gtt por (Ivax Pharmaceuticals) – Dropropizinum 220 mg v 0 ml (1 ml = 26 kv.) rozt.; antitusikum; →*dropropizín*.

Divascol 0,5 a 1,0 mg[®] gel der (Orion Corporation) – Estradiolum hemihydricum 0,5 al. 1 mg v 1 vrecúšku; estrogén; →*estradiol*.

Divina[®] tbl (Orion Corporation) – biela tbl.: Estradioli valeras 2 mg; modrá tbl.: Estradioli valeras 2 mg + Medroxyprogesteroni acetat 10 mg; kombinácia estrogénu a gestagénu, kt. sa používa v substitučnej th. menopauzy a prevencii menopauzovej osteoporózy; →*estadiol*; →*medroxyprogesterón*.

Diviseg[®] tbl (Orion Corporation) – biela tbl.: estradiolvalerát 2 mg; modrá tbl.: estradiolvalerát 2 mg + medroxyprogesterónacetát 10 mg. kombinácia estrogénu a gestagénu, kt. sa používa v substitučnej th. menopauzy a prevencii menopauzovej osteoporózy; →*estadiol*; →*medroxyprogesterón*.

dna – [*arthritis urica*] porucha metabolizmu charakterizovaná hyperurikémiou, záchvatmi akút. artritídy indukovanej kryštálkami kys. močovej a ich uloženinami v kĺboch s následnou akút. zápalovou odozvou, al. v mäkkých tkanivách, ako sú chrupky, koža (tofy), obličky a i. V časti prípadov sa dna spája s postihnutím obličiek (urolitiáza, dnavá nefropatia) alebo inými tzv. asociovanými chorobami – hyperlipoproteinémia, hypertenzia, diabetes mellitus, obezita (→*Reavenov syndróm*).

Za fyziol. pH vystupuje kys. močová z 99 % vo forme soli kys. močovej (monohdrát močanu jednosodného) a len v určitom úseku močových ciest, kde je pH < 5,7 vo forme kyseliny, môže byť kyselina močová následkom svojej horšej rozpustnosti prítomná vo forme kryštálikov. D. charakterizuje náhly začiatok silnej monoartikulárnej artritídy periférneho kĺbu končatín. Artritída sa úplne upravuje a potom opäť vracia so zvyšujúcou sa frekvenciou. Asi po 10 r. recidivujúcich záchvatov artritídy sa u niekt. pacientov zjavujú tofy v chrupkách, šľachách a burzách.

D. sa obvykle spája s hyperurikémiou, ale normálne hodnoty kys. močovej v sére ju nevycludujú. Riziko d. súvisí so stupňom a trvaním hyperurikémie (pri hodnote 540 $\mu\text{mol/l}$ je incidencia akút. d. asi 5 %/r.). Hyperurikémia sa spája s mnohými dedičnými a získanými metabolickými a obličkovými poruchami, kt. nevyžadujú vždy farmakoterapiu, treba však identifikovať ich príčinu a pokiaľ možno ju odstrániť.

Prevalencia ochorenie je asi 0,3 %, najčastejšie postihuje prvé metatarzofalangeálne, stredné tarzálne, členkové, kolenové, zápästné kĺby, prsty a lakte. Postihuje častejšie mužov v 4. – 6. dekáde života a postmenopauzálne ženy (pomer mužov k ženám je 20:1). Hyperurikémia sa vyskytuje až v 10 % populácie a jej výskyt stúpa. Rodinný výskyt dny sa pozoruje asi v 20 %.

Následkom hyperurikémie je vypadávanie kryštálikov kys. močovej do interstícia obličiek s dnovou nefropatiou (urátová nefropatia) al. v synoviovej tekutine. Hypeurikémia vyvoláva zvýšenú agregáciu

trombocytov indukovanú ADP, a tým zrýchľujú odbúravanie makroergických fosfátov pri ischémii. Tento mechanizmus sa môže uplatňovať pri aterogenéze.

Primárna hyperurikémia – dedičná choroba metabolizmu podmienená poruchou vylučovania (80 %) al. nadprodukciou kys. močovej (20 %) následkom deficitu enzýmov, kt. sa zúčastňujú na metabolizme purínu. Len asi 25 % pacientov ochorie manifestnou dnou v II. štádiu.

Sekundárna hyperurikémiu zapríčiňuje zvýšený zánik buniek (myeloproliferatívne al. lymfoproliferatívne ochorenia, anémie, rozpadávajúci sa karcinóm, th. cytostatikami, aktinoterapia, psoriáza). Môže vzniknúť následkom poruchy vylučovania kys. močovej (diuretiká, kompenzovaná obličková nedostatočnosť s poklesom glomerulárnej filtrácie > 0,4 ml/s, th. pyrazínamidom, etambutolom), pri ketoacidóze (hladovej, po tukovej diéte, dekompenzovanom diabetes mellitus), akromegálii, porucha funkcie paratyreoidey, intoxikáciách (otrava CO, olovom).

Rozlišujú sa **4 štádia dny**:

1. Štádium asymptomatickej hyperurikémie – charakterizuje ho hyperurikémia bez artritídy, tofov a obličkových prejavov. U mužov sa začína po puberte, u žien väčšinou až po klimaktériu, u osôb s enzýmovou poruchou sa však vyskytuje od mladosti. Trvá rôzne dlhý čas, u niektorých jedincov celý život bez toho, že vznikne artritída alebo urátová litiáza.

2. Akútna dnová artritída – vyvolávajúcim momentom môže byť interkurentné ochorenie, chir. výkon, trauma, psychický stres al. exces v jedle a konzumácia alkoholických nápojov. Často sa však žiadny provokujúci moment nezistí. Niekedy sa dostavia prodrómy, ktoré signalizujú nástup záchvatu, ako celkovú nevoľnosť, pocit napätia, podráždenosť či pachuť v ústach. Začiatok je náhly, typický v skorých ranných hodinách, kedy sa pacient zobúdzá na krutú bolesť. Prvý záchvat je v 90 % monoartikulárny, pri recidívach narastá tendencia k polyartikulárnemu postihnutiu. Asi v 70 % sa lokalizuje v metatarzálnych palcových kĺbov nohy, podľa početnosti nasledujú kolená, členky a drobné kĺbmi nôh, kĺby na rukách bývajú postihnuté menej často. Postihnutý kĺb je veľmi opuchnutý, začervenaný, horúci a extrémne palpačne citlivý, takže chorý niekedy neznesie ani tlak prikrývky. Koža je tak napnutá, že odráža svetlo (tzv. zrkadlový fenomén). Začervenanie sa môže šíriť a pripomína flegmónu al. akút. streptokokovú celulitídu. Po odznení záchvatu nastáva niekedy deskvamácia pokožky nad kĺbom. V priebehu akút. zápalu bývajú aj celkové príznaky, ako je horúčka, zrýchlená sedimentácia, zvýšené hodnoty C-reaktívneho proteínu a ostatné reaktantov akút. fázy. Charakteristické je, že bolesť a opuch sú najväčšie 1. d. Menšie záchvaty trvajú niekoľko h až 2 d, priemerne asi 10 – 14 d, niekedy však až 6 týžd. Typické je úplné uzdravenie a nástup asymptomatického interkritického obdobia.

3. Interkritické obdobie – interval medzi akút. dnavými záchvatmi. Trvá väčšinou 6 – 24 mes.

4. Chronická tofová dna – je charakterizovaná prítomnosťou tofov v kĺbovej chrupke, subchondrálnej kosti, synoviovej membráne, šľachách a i. mäkkých častiach. U neliečených pacientov vzniká priemerne 10 (3 – 40) r. po iniciálnej akút. artritíde. Tofy sú najčastejšie lokalizované okolo kĺbu palca nohy, na ušných lalôčikoch, na lakt'och, nad extenzorovou časťou drobných kĺbov ruky a v Achillovej šľache. Tofové uloženiny na prstoch sa môžu javiť ako nepravidelné, asymetrické a bizarné útvary. Toto štádium dny sa spája s polyartikulárnou deštruktívnou artritídou, kt. pripomína reumatoidnú artritídu. Tofy môžu exulcerovať, pričom sa ich obsah prevalí vo forme hustého kriedovitého materiálu navonok. Je tu aj riziko sek. infekcie.

Akútna dnová artritída sa prejavuje dnovým záchvatom, kt. vyprovokujú rôzne faktory vyvolávajúce náhle zvýšenie urikémie (zvýšený prívod, resp. produkcia al. znížené vylučovanie kys. močovej), ako je nadmerné požitie potravín bohatých na puríny a alkoholu, úraz, chir. výkon, krvácanie, infekcia a niekt. lieky.

Kryštáliky kyseliny močovej sa pravdepodobne dlhodobo ukladajú v kĺbovom prostredí (na chrupke, v synóvií) v podobe uloženín a potom sa za určitých podmienok uvoľnia do kĺbovej dutiny a vzniká zápal. V prvej fáze sa kryštáliky obaľujú proteínmi, prevažne IgG. Takto obalený kryštál môže vyvolať zápal aktiváciou enzýmových systémov; uvoľnením zápalových mediátorov (prostaglandíny, kiníny, histamín), fagocytózou a infiltráciou polymorfonukleárnymi a vazodilatácou.

Dnavá artritída sa častejšie lokalizuje na distálnych kĺboch končatín, spočiatku na jednom z nich, napr. metatarzofalangeálnom kĺbe palca nohy (podagra), zriedkavejšie členku, kolene, drobných kĺboch rúk (chiragra), zápästia, lakťa a pleca (omagra), ojedinele na šľachách a burzách. V jej patogenéze majú rozhodujúci význam kryštáliky močanu sodného. Uloženiny kryštálikov kys. močovej v chrupkách vyvolávajú ich degeneráciu až nekrózu, v synoviálnej membráne jej proliferáciu, v epifýzách kostí deštrukciu jej subchondrálnej časti s proliferáciou kostných okrajov, nezriedka s tvorbou panusu a periartikulárnu fibrózu tkaniva; ankylózy sú zriedkavé. Postihnuté môžu byť aj kĺby chrbtice, uloženiny močanov sa zisťujú najmä v blízkosti medzistavcových platničiek, ale aj v samých platničkách.

Dnavý záchvat sa ohlasuje náhle z úplného zdravia ostrou, pulzujúcou, inokedy tupou bolesťou, kt. sa s rozvojom opuchu stáva neznesiteľná. Pacient neznesie na postihnutom mieste ani posteľovú prikrývku a neunesie na postihnutom kĺbe ani ľahšie bremeno. Záchvaty trvajú 2 d až niekoľko týžd. Bolesť zhoršuje úraz, chir. zákrok, požitie alkoholu a hladovanie. Prítomné sú aj ďalšie príznaky zápalu; postihnutý kĺb sčervenie, je teplý až horúci, lesklý. Dostavuje sa horúčka, potenie a krajná vyčerpanosť. Prítomná býva leukocytóza. Záchvat môže trvať niekoľko d až týžd. Po záchvate sa objektívny nález upraví, ale do roka sa obyčajne zopakuje, u niekt. pacientov však toto tzv. interkritické obdobie trvá aj niekoľko r. Výnimočne sa už druhý záchvat nedostaví.

Bolesť dobre odpovedajú na nesteroidové antireumatiká, i. v. kolchicínové preparáty a lokálnu inj. kortikoidov.

Spočiatku ide o monoartikulárne postihnutie, v 1/2 prípadov metatarzofalangeálneho kĺbu palca. Bolesť striedajú bezbolestné intervaly. Dna však môže postihnúť aj viaceré kĺby, recidivovať v krátkych intervaloch a vyústiť do chron. progresívnej deformujúcej artritídy.

Dfdg. akútnej dny – **1.** flegmóna (celulitída); **2.** bakteriálna artritída (klin. obraz, rtg., punkcia); **3.** úrazy s hemartrosom; **4.** reumatická horúčka a palindromický reumatizmus; **5.** gonorea; **6.** psoriatická artropatia (typické zmeny kože a nechtov, postihnutie distálnych interfalangeálnych kĺbov; môže byť však prítomná hyperurikémia); **7.** tromboflebitída; **8.** chondrokalcinóza (kalciumpyrofosfátová artropatia).

Chronická dna – nasledujúce záchvaty bývajú skôr oligo- al. polyartikulárne, intenzívnejšie a úprava neúplná; choroba prechádza do chron. štádia asi v 20 % prípadov. Postihnuté bývajú najmä proximálne a distálne interfalangeálne kĺby rúk, ale aj iné kĺby, napr. sakroiliakálne synchondrózy a kĺby chrbtice. Podkožne uložené dnové uzlíky (tofý), prístupné inšpekcii sa najčastejšie vyskytujú periartikulárne na rukách, zápästí, na ulnárnej strane predlaktí, v povrchovo uložených burzách a šľachách a na ušniciach. Obsahujú mnohonásobne zhluky obyčajne radiálne uložených mikrokryštálikov monohydrátu močanu sodného, ale aj amorfný materiál a soli vápnika. Koža nad nimi sa stenčuje, cez ňu presvitajú uloženiny močanov, kt. sa niekedy drobia cez exulcerovaný povrch. Chron. dna charakterizuje tvorba urátových uzlíkov (tofov).

Zriedkavou formou d. je *dnová nefropatia* s uloženinami monohydrátu močanu sodného v interstíciu obličiek, najmä pozdĺž zbieracích kanálikov al. tvorbou močanových konkrementov; neskôr sa môže pridružiť aj glomeruloskleróza.

Dfdg. chronickej dny – 1. reumatoidná artritída; 2. osteoartróza rúk a nôh spojená s artritídou; 3. chondrokalcinóza (typický rtg. nález kalcifikácií artikulárnych chrupaviek a pyrofosfátových kryštálikov); 4. Reiterova choroba.

Dg. dny – opiera sa o klin. vyšetrenie, rtg. a laborat. vyšetrenie. Dg. dny potvrdzuje nález urátových kryštálov v synoviavej tekutine a tofov obsahujúcich uráty. Kryštály nátriumurátu majú ihlicovitý tvar, sú dlhé 2 – 20 mm a sú silne negat. dvojlomné. V akútnom štádiu je až 90 % kryštálov fagocytovaných a prevažujú kryštály veľkosti okolo 7 mm. Sú silne zmnožené leukocyty, ktorých počet dosahuje 5000 – 20 000 a viac s veľkou prevahou polymorfonukleárov (~ 85 %). Dôležitý je aj dôkaz hyperurikémie. Určuje sa aj stupeň vylučovania kyseliny močovej za 24 h močom. Pacienti s nadprodukciou kyseliny močovej vylučujú > 3,16 mmol//24 h. Pri hodnotách kyseliny močovej v moči > 6 mmol//24 h sa dá predpokladať enzýmová porucha metabolizmu purínov, pri hodnotách < 1,8 mmol//24 h ide o znížené vylučovanie kyseliny močovej, kým pri hodnotách 1,8 – 3,6 mmol/24 h ide o kombinovanú poruchu.

V *záchate* bývajú prítomné príznaky zápalu (zrýchlená sedimentácia krviniek, zvýšené hodnoty C-reaktívneho proteínu a i. reaktantov akút. fázy, leukocytóza). Na rtg. snímkach sa spočiatku na kĺboch nezisťujú výraznejšie zmeny, neskôr sa zjavujú erózie kostí, ohraničené sklerotickým lemom a deštruktívne zmeny. O *záchate* dny svedčí opakujúca sa akút. artritída so sčervenaním okolia kĺbu, monoartikulárna lokalizácia, najčastejšie metatarzofalangového kĺbu palca nohy), negat. kultivácia z výpotku. Dg. najcennejším je nález kryštálikov kys. močovej v synoviálnom výpotku al. podkožnom uzlíku, z kt. sa dajú vylúpiť ihlou. Kryštáliky sa v svetelom mikroskope javia ako ihlicovité útvary dlhé 2 – 20 mm, v polarizačnom mikroskope sú silne negat. dvojlomné. Kryštáliky kys. močovej v tofoch sa dokazujú murexidovou skúškou. Hyperurikémia je dôležitým dg. príznakom, ale jej chýbanie dg. akút. *záchvatu* nevylučuje.

Z laboratórných nálezov je dôležitá → *hyperurikémia* (u mužov > 420 μ mol/l, u žien > 380 μ mol/l), pri použití urikázovej metódy na stanovenie kyseliny močovej sú hodnoty o 40 μ mol/l nižšie). Hyperurikémia však býva často asymptomatická, no pri zvýšení urikémie > 520 μ mol/l vzniká vo väčšine prípadov dnový *záchvat*. Niekedy prebieha ochorenie chronicky so súčasným postihnutím viacerých kĺbov. Dg. sa tu opiera výlučne o nález urátových kryštálikov. Niekedy sa v kĺbe zisťujú urátové kryštáliky bez prejavov zápalu, väčšina pacientov však mala predtým aspoň jeden dnový *záchvat*. V niekt. prípadoch, najmä u starších žien s renálnou insuficienciou sa zjaví tofy aj bez predchádzajúcej artritídy, napr. po diuretikách al. nesteroidných antireumatikách. Pri dlhodobom priebehu bez tofov môžu vyvinúť subchondrálne cysty (rtg.), bursitis olecrani, entezopatia (Achillovej) šľachy, nefrolitiáza.

Hyperurikémiu vyvoláva pokles vylučovania urátov (pri bezpurínovej diéte al. nízkom klírense kreatinínu, resp. frakčnej exkrécie urátov < 2 mmol/d, t. j. < 330 mg/d). Klírens urátov určujú dedičné faktory. K získaným príčinám zníženého klírnsu patria obličkové choroby, niekt. liečivá, napr. tiazidy a slučkové diuretiká, kt. vyvolávajú hypovolémiu, nízke dávky salicylátov, pyrazinamid, etambutol a niacín. Vylučovanie urátov znižujú aj niektoré metabolity (laktát, ketolátky) a hormóny (angiotenzín, vazopresín). Znížené vylučovanie urátov býva aj pri hypertenzii.

Vylučovanie urátov sa zisťuje stanovením sérovej koncentrácie kys. močovej a kreatinínu, ako aj 24-h exkrécie kys. močovej a kreatinínu pred 1-týžd. obmedzením purínov v diéte a vylúčením alkoholu a po týchto opatreniach. Zo zistených hodnôt sa vypočíta: 1. klírens kys. močovej; 2. frakčná exkrécia kys. močovej [(klírens urátov/klírens kreatinínu).100]; 3. glomerulárna filtrácia (klírens kreatinínu); 4. bazálna produkcia kys. močovej (denný odpad kys. močovej pri nízkopurínovej diéte); 5. diétny príspevok (vrátane alkoholu) k poklesu sérovej kys. močovej, vyjadrený 24-h poklesom sérovej koncentrácie kys. močovej a 24-h odpadom kys. močovej pri nízkopurínovej diéte; 6. minútová diuréza (žiaduca je diuréza > 1 ml/min).

Kĺbový výpotok je typicky zápalový. Obsahuje zmnožené leukocyty (5000 – 20 000 a viac s prevahou polymorfonukleárov (85 %).

Na rtg snímkach sa zisťujú najmä na malých kĺboch nôh a rúk ostro ohraničené erózie kostí; marginálne erózie podmienené chron. synovitídou sa podobajú eróziám pri reumatoidnej artritíde. V neskoršom štádiu vznikajú v blízkosti kĺbov rozsiahle osteolytické lézie.

Dfdg. dny – treba odlíšiť osteoartrózu, reumatoidnú artritídu, pseudodnu (chondrokalcinózu), flebotrombózu a i. reumatické choroby. Akút. monoartikulárna dna, najmä na I. metatarzofalangovom kĺbe, ktorá vzniká náhle v noci a opuch a začervenanie sa šíri na členok, imituje flegmónu a pri horúčke aj septickú artritídu. Pri migrujúcej polyartritíde veľkých kĺbov treba myslieť na reumatickú horúčku. Chronická tofová dna môže napodobňovať reumatoidnú artritídu, pričom môže byť prítomná ranná stuhosť, kĺbové deformity a tofové uloženiny sa podobajú reumatickým uzlom. Dg. potvrdí niekedy až excízia z uzlov a dôkaz uloženín urátov. K dg. dny prispieva aj nález asociovaných chorôb (hypertenzia, dyslipidémia, obezity, diabetes mellitus), zohľadnenie veku a pohlavia, prejavy nefropatií – urolitiáza, intersticiálna dnava nefritída, príp. akút. zlyhávanie obličiek.

Th. dny – pri akút. dnovom záchvate sa odporúča pokoj na posteli, diéta a farmakoterapia. Veľké tofy sa dajú odstrániť chirurgicky.

Úprava hyperurikémie – dne možno zabrániť identifikovaním, korekciou príčiny hyperurikémie, podávaním liečiv inhibujúcich syntézu kys. močovej a zvyšujúcich jej vylučovanie. Koncentráciu kys. močovej v plazme ovplyvňuje mnoho faktorov.

Dôležitá je úprava životosprávy a odstránenie rizikových faktorov (nadmernosť, hyperglykémia, laktacidémia, hypertenzia, dyslipidémia, vysoký prívod purínov). Dôležitý je dostatok pohybu a pravidelné cvičenie, diéta s vylúčením potravín obsahujúcich veľké množstvo purínov a vylúčenie alkoholu. Redukcia telesnej hmotnosti má byť opatrná (hladovanie je nevhodné, lebo vyvoláva ketoacidózu a môže vyprovokovať záchvat). Konzumácia alkoholu a obezita majú za následok nielen zvýšenú tvorbu urátov, ale aj pokles ich vylučovania. Pivo tiež obsahuje puríny, ako guanozín, kt. sa degraduje na urát. Treba sa vyvarovať potravinám s vysokým obsahom purínov (vnútornosti, silné mäsové vývary, zverina, údeniny, kakao atď.). Ani jeden z uvedených rizikových faktorov sám nevyvoláva hyperurikémiu, môže však prispievať k zníženému vylučovaniu urátov. Vysoký prívod purínov v potrave nemá za následok väčšie zmeny urikémie ako o + 60 $\mu\text{mol/l}$. U osôb navyknutých na stravu bohatú na puríny sa preto neodporúča prechodná bezpurínová diéta; účinná je totiž len trvalá redukcia purínov.

Sérová koncentrácia kys. močovej môže podstatne poklesnúť po úprave diéty a životosprávy, mnohí pacienti si však vyžadujú farmakoterapiu.

Manifestácii d. možno zabrániť znížením urikémie < 360 $\mu\text{mol/l}$, na resorpciu tofov je potrebný jej pokles < 300 $\mu\text{mol/l}$. Farmakoterapia je indikovaná v týchto prípadoch: **1.** nemožnosť odstrániť príčinu hyperurikémie, resp. znížiť ju < 420 $\mu\text{mol/l}$; **2.** pacient má > 2 dnové záchvaty al. má tofy; **3.** je záruka spolupráce a pravidelného a trvalého užívania liečiv. Používajú sa dva druhy liekov: urikozuriká a inhibítory xantínoxidázy.

Terapia akút. artritídy – spočíva v podávaní troch liekov: kolchicínu, nesteroidových antireumatík a kortikosteroidov.

Kolchicín inhibuje fagocytózu urátových kryštálikov neutrofilmi. Utvára s tubulínom diméry tubulín – kolchicín, kt. pokrývajú konce mikrotubulov a bránia transportu fagocytovaného materiálu k lyzozómom. Blokuje tiež uvoľňovanie chemotaktického faktora, znižuje pohyblivosť a adhéziu polymorfonukleárných leukocytov a inhibuje fosforyláciu tyrozínu a tvorbu leukotriénu B₄.

Kolchicín sa podáva spočiatku v dávke 1 mg, potom každé 2 h 0,5 mg v celkovej dávke 5 – 6 mg, druhý d 3-krát 1 mg, tretí d 1 – 2 mg, resp. do zjavenia sa žalúdočných ťažkostí al. hnačky. Artralgie v 75 – 80 % prípadov ustupujú do 48 h. S výnimkou starších, oslabených osôb a pacientov s hepatopatiou al. nefropatiou sa kolchicín pokladá za bezpečný liek, aj keď vyvoláva uvedené nežiaduce účinky. Môže sa podávať aj i. v., ale riziko útlmu kostnej drene, nefrotoxickosti, hepatotoxickosti a poškodenia CNS je pritom väčšie. Musí sa však podávať i. v. cievkou, aby sa zabránilo extravazácii. Spočiatku sa podáva 2 mg a potom ešte 2 dávky po 1 mg v 6-h odstupe, max. 4 mg. U pacientov s hepatopatiou, nefropatiou a starších osôb sa podávajú polovičné dávky. Cimetidín a erytromycín znižujú metabolizmus kolchicínu a zvyšujú jeho plazmatickú a tkanivovú koncentráciu, a tým aj toxické účinky.

Nesterooidové antireumatiká (NSA) – pri akút. dnavom záchvate sú alternatívou kolchicínu. Podávajú sa u starších osôb al. pri poruche obličiek a pečene, majú však viaceré nežiaduce účinky. Podáva sa napr. napr. kebazón (Ketazon®) al. indometacín (Elmetacín®, Indobene®, Indometacín®, Indren®, Metindol®), a to prvých 3 d v dávke 100 – 150 mg/d, ďalšie d 800 – 1000 mg s postupným znižovaním na 100 – 200 mg/d (za kontroly KO). Analgetický účinok sa dostavuje už do 2 h. Diklofenak (Voltaren®) sa podáva v dávke 2 – 3-krát/d 50 mg. Sem patrí aj klofeszón (Perclusone®).

Kortikosteroidy – pri monoartikulárnom postihnutí sú veľmi účinné intraartikulárne inj., s prípadnou aspiráciou kĺbovej tekutiny, kt. sama prináša úľavu. Do malých kĺbov sa aplikuje obyčajne 5 – 10 mg, do väčších 20 – 60 mg metylprednizolónacetátu. Systémovo sa kortikosteroidy podávajú len v prípade neúčinnosti kolchicínu a NSA, napr. prednizón spočiatku v dávke 30 – 50 mg/d s postupným znižovaním dávky v priebehu 7 – 10 d, príp. i. m. kortikotropín (40 j.) al. triamcinolón (50 – 150 mg v priebehu 30 min s postupným znižovaním dávky v priebehu 5 d).

Profylaxia akút. dny – akút. záchvatu d. možno zabrániť malými dávkami kolchicínu al. NSA, kt. však majú častejšie nežiaduce účinky. Kolchicín sa má podávať ešte asi 1 r. po úprave urikémie. U pacientov s klírensom kreatinínu < 50 ml/min sa môže dostaviť myoneuropatia. Pri pretrvávajúcej hyperurikémii po záchvate, najmä ak sa spája s chron. artropatiou a nefropatiou sa odporúča urikozurická th., kt. cieľom je zvýšiť vylučovanie kys. močovej (inhibíciou jej tubulárnej reabsorpcie). Pri neúspechu tejto th. a výraznej hyperurikémii spojenej s hyperurikozúriou sa odporúčajú inhibítory xantínoxidázy, kt. znižujú biosyntézu purínov.

Tab. 2. Klírens kreatinínu (CK), kys. močovej (CKM), denný odpad kys. močovej (dU-KM), sérovej (S-KM) a močovej koncentrácie kys. močovej (dU-KM) pred obmedzením purínov v diéte a po ňom pri rôznych formách hyperurikémie

Príčina hyperurikémie	CK ml/min	CKM ml/min	dU-KM mmol/d	Pokles S-KM mmol/d	Pokles dU-KM mmol/d
Zvýšený prívod purínov	N	N	N	□□□□↑	□□□□□□□□□□↑
Znížená exkrécia purínov	N	↓↓	↓↓	N/↑	N
Nefropatie	↓↓	↓↓	↓↓	↑	↑
Nadprodukcia urátov	N	N/↑	↑↑	N/↑	N/↑
Zdraví	100 – 130	4 – 14	2 – 3,6	60	1,2

Urikozuriká – najčastejšie sa podáva probenecid a sulfínpyrazón. Pri podávaní 1 g probenecidu sa znižuje koncentrácia kys. močovej v sére < 360 μmol/l asi v 60 %, pri dávke 2 g/d až v 85 % prípadov. Jeho účinok je znížený pri zníženej glomerulárnej filtrácii < 60 ml/min. Sulfínpyrazón je 3 až 6-krát účinnejší, podáva sa spočiatku 2-krát/d 50 – 100 mg s postupným zvyšovaním dávky na 2-

krát 200 – 400 mg/d. Je tiež o niečo menej účinný pri znížených funkciách obličiek. Môže sa podávať aj benzbromarón (100 mg/d al. obdeň) al. bezpropazén (Normurat® 1/2 tbl./d).

Najväčším nebezpečím urikozurickej th. je tvorba kryštálikov kys. močovej v moči a ukladanie kys. močovej do obličkových tubulov, panvičiek al. ureterov s následnou kolikou a zhoršením obličkových funkcií. Týmto nežiaducim príznakom sa dá zabrániť podávaním spočiatku nízkych dávok urikozurík a ich postupným zvyšovaním, ako aj alkalizáciou moču (1 g hydrogénuhličitanu/d) a hydratáciou, najmä na začiatku th.

Inhibítory xantínoxidázy – jediným dostupným inhibítorom je →*alopurinol (Milurit®)*, analóg hypoxantínu. V prítomnosti normálnej aktivity hypoxantín-guanínfosforibozyltransferázy (HGPR-ázy) nastáva inhibícia biosyntézy purínov a zvýšenie reutilizácie hypoxantínu na tvorbu purínových nukleotidov. Dávka alopurinolu 300 mg/d, niekedy už 100 – 200 mg/d upravuje hyperurikémiu v 85 % prípadov. Riziko akút. záchvatu sa zníži, keď sa začne s nízkymi dávkami (50 – 100 mg/d) a po 3 – 4 týžd. pokračuje vyššími dávkami Pretože sérová koncentrácia oxypurinolu závisí od funkcie obličiek, dávka alopurinolu sa má riadiť hodnotu glomerulovej filtrácie. Pri klírense kreatinínu < 30 ml/min sa podáva 100 mg/d, pri klírense okolo 60 ml/min 200 mg/d a pri normálnych funkciách obličiek 300 mg/d.

Alopurinol je indikovaný u všetkých pacientov s d., najmä však u pacientov s urolitiázou, pretože zabraňuje tvorbe nielen urátových, ale aj oxalátových konkrementov. Osvedčuje sa najmä u pacientov s nefropatiami (veľa z nich je totiž refraktérnych na urikozuriká) a sek. d. pri myeloproliferatívnych ochoreniach a nadmernej tvorbe kys. močovej.

Pretože azatioprín a merkaptopurín inaktivuje xantínoxidáza, jej inhibícia alopurinolom zvyšuje toxický účinok týchto liekov, preto sa majú u pacientov užívajúcich súčasne alopurinol ich dávky znížiť asi na 25 %.

Asi v 2 % prípadov liečených alopurinolom sa zjavuje raš, pri súčasnom podávaní ampicilínu až v 20 %. Najzávažnejším nežiaducim účinkom alopurinolu je však exfoliatívna dermatitída spojená s vaskulitídou, horúčkou, hepatopatiou, eozinofiliou a akút. inerciálnou nefritídou, kt. sa vyskytuje asi v 1 z 1000. V ľahších prípadoch tu stačí prerušenie th., v ťažších prípadoch sa odporúča prednizón.

Cieľom urikozurickej th. je trvale znížiť koncentráciu kys. močovej < 360 mmol/l. Pri prerušení hypourikozurickej th. sa recidíva akút. záchvatu dostavuje obyčajne do 6 mes., recidíva tófov do 3 r.

Neúspech th. (refraktérnosť hyperurikémie na th.) býva následkom faktorov, kt. zvyšujú urikémiu (konzumovanie alkoholu, diuretiká, obezita). Závislosť od diuretik sa dá často korigovať podaním inhibítorov ACE, niekedy treba pridať alopurinol a urikozuriká. Urikozuriká sú účinné, aj keď znižujú účinnosť alopurinolu zvýšením vylučovania oxypurinolu. Pri precitlivencosti na alopurinol možno podávať sulfínpyrazón.

Tab. 4. Liečivá používané v terapii dny

Akútna dnova artritída

Kolchicín	Inhibuje fagocytózu kryštálov, neovplyvňuje metabolizmus urátov; dobre sa distribuje v tele a viaže; pretrváva v leukocytoch až 10 d; vylučuje sa žlčou, črevnými sekrétmi (enterohepatálny obeh) a močom
Nesteroidové antireumatiká	účinné analgetiká, majú však nežiaduce účinky (gastro patia, retencia dusíka, zníženie glomerulovej filtrácie, hyperkaliémia, hepatopatia, cefalea); väčšie riziko nežiaducich účinkov pri nefropatii
Kortikosteroidy	účinné antiflogistiká po intraartikulárnom (monoartritída), artritída), systémovom (i. m., i. v. al. p. o.) podaní; možný rebound zápalu a nežiaduce účinky

Prevenca akútneho záchvatu

Kolchicín účinný po podaní p. o. (0,5 – 1 mg/d), pri hnačke sa dávka znižuje
Nesteroidové podávajú sa v prípade neúčinnosti kolchicínu a častých akút. záchvatoch (150 – 300 mg/d)
antireumatiká

Zníženie urikémie

Probenecid zvyšuje vylučovanie urátov, jeho účinok inhibujú salicyláty; z 90 % sa viaže na bielkoviny plazmy; interferuje s vylučovaním mnohých liekov; k nežiaducim účinkom patrí nauzea a raš (10 %); riziko urolitiázy
Sulfínpyrazón je účinnejší ako probenecid; znižuje tiež agregáciu trombocytov, z 98 % sa viaže na plazmatické bielkoviny; jeho vylučovanie obličkami znižujú salicyláty; riziko urolitiázy
Salicylany v nízkych dávkach znižuje exkréciu urátov, vo vyšších dávkach (5-krát/d 1 g/d) podáva sa súčasne s NaHCO₃ (5-krát/d 1 g); nehodí sa dlhodobé užívanie
Diflunozal fluórový salicylát s analgetickým a urikozurickým účinkom
Benzromarón účinné urikozurikum s dlhodobým účinkom
Alopurinol analóg xantínu, jediný dostupný inhibitor xantínoxidázy, rýchlo sa metabolizuje na oxypurinol; dlhší polčas oxypurinolu (14 – 28 h) umožňuje jeho podávanie raz/d; exkrécia oxypurinolu je porušená pri renálnej insuficiencii a zvýšená po urikozurikách

DNS – inform. skr. angl. Domain Name Server, Domain Name System, systém doménových adries predstavuje službu, ktorá zabezpečuje vzájomnú transformáciu znakových mien počítačov na ich číselné adresy. Ide vlastne o celosvetovú distribuovanú databázu mien a zodpovedajúcich IP adries počítačov. Ak napíšeme meno časti internetu, ktorú chceme navštíviť, DNS server skonvertuje meno na IP adresu. Domény sú hierarchicky organizované a tiež sa skladajú z viacej častí oddelených bodkou. Na najvyššej úrovni hovoríme o doméne najvyššej úrovne (tzv "top-level domain"). Je to celosvetová distribuovaná databáza mien a adries počítačov, ktorá prekladá doménovú adresu na protokole IP.

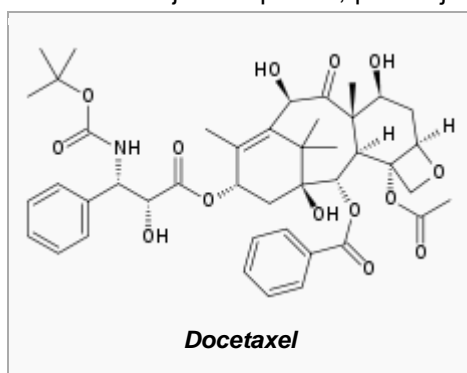
Dobexil H SUP[®] sup (Valeant Czech Pharma s. r. o.) – Calcii dobesilas monohydricus 250 mg + Lidocaini hydrochloridum 40 mg v 1 čapíku. Antihemoroidálium.

Dobexil H UNG[®] ung rec (Valeant Czech Pharma s. r. o.) – Calcii dobesilas monohydricus 250 mg + Lidocaini hydrochloridum 40 mg v 1 čapíku. Antihemoroidálium.

Dobica[®] cps (Altana Pharma AG) – Calcii dobesilas monohydricus 260,76 (= 250 mg bezvodého dobesilátu vápenatého) v 1 cps. Venofarmakum, antivarikózum, kt. sa používa v th. cievnych chorôb spojených s fragilitou a zvýšenou permeabilitou ciev pri diabetickej retinopatii a mikroangiopatii, pri chron. žilovej nedostatočnosti (kŕčové žily, doliečovanie trombóz, vredy predkolenia, hemoroidy, časté opuchy rúk a nôh).

Dobutamin Lachema 250[®] plv inf (Pliva-Lachema) – Dobutamini hydrochloridum 280 mg (= 250 mg dobutamínu) v 1 liekovke. Sympatikomimetikum, kt. sa používa v th. stavov s potrebou inotropnej podpory myokardu pri jeho hypoperfúzii a zníženom systolickom vývrhu.

docetaxel – 1,7β,10β-trihydroxy-9-oxo-5β,20-epoxytax-11-én-2α,4,13α-triyl-4-acetát 2-benzoát 13-{{(2R,3S)-3-[(*tert*-butoxykarbonyl)amino]-2-hydroxy-3-fenylpropanoát}}, C₄₃H₅₃NO₁₄, M_r 807,879; antimitotické chemoterapeutikum, cytostatikum. Na plazmatické proteíny sa viaže vyše 98 %, metabolizuje sa v pečeni, polčas je 86 h, vylučuje sa žlčou. Je účinnejší ako doxorubicín, paklitaxel a fluorouracil.

Indikácie – karcinóm prsníka (v kombinácii s doxorubicínom a cyklofosfamidom pri adjuvantnej th. pacientiek s operabilným karcinómom prsníka s pozit. uzlinami; v kombinácii s doxorubicínom u pacientiek s lokálnym

pokročilým al. metastatickým karcinómom prsníka s predtým vykonanou cytotoxickou th.; v monoterapii u pacientiek s lokálnym pokročilým al. metastatickým karcinómom prsníka po zlyhaní cytotoxickej chemoterapie; v kombinácii s trastuzumabom u pacientiek s metastatickým karcinómom prsníka, u kt. nádor nadmerne exprimuje HER2 a kt. sa predtým nepodrobili chemoterapii metastatického ochorenia; v kombinácii s kapecitabínom pri th. lokálne pokročilého a metastatického karcinómu prsníka po zlyhaní cytotoxickej chemoterapie). Karcinóm prostaty (v kombinácii s prednizónom al. prednizolónom u pacientov s metastatickým karcinómom prostaty nereagujúcim na hormónovú th.). Nematobunkový karcinóm pľúc (lokálne pokročilý al. metastatický nematobunkový karcinóm pľúc po zlyhaní predchádzajúcej chemoterapie v kombinácii s cisplatinou u pacientov s neoperovateľným, lokálne pokročilým al. metastatickým nematobunkovým karcinómom pľúc, kt. sa predtým nepodrobili chemoterapii).

Dávkovanie – podáva sa v 1-h infúzii každé 3 týžd. v 10 kúrach. Má sa podávať pod dohľadom kvalifikovaného onkológa.

Prípravok – Taxotere[®].

doklad – inform. dokument, nosič dát, kt. sa dá prečítať pomocou snímača dokladov. Môže ísť o text, obrázok, program ap.

Dolforin 25, 50, 75 a 100 µg/h[®] emp tdm (Orion Corporation) – Fenantyl 4,8; 9,6; 14,4 al. 19,2 mg (= 25, 50, 75 al. 100 fenantylu za h) v 1 transdermálnej náplasti. Opioid, kt. sa používa ako anodynum; →*fenantyl*.

Dolgit 800[®] tbl flm (PRO.MED.CS Praha a. s.) – Iduprofenum 800 mg v 1 tbl. obalenej filmom; nesteroidové analgetikum, antiflogistikum, antireumatikum; →*ibuprofén*.

Dolgit 800[®] gel der (Dolorgiet Pharmaceuticals) – Iduprofenum 5 mg v 100 g gélu; nesteroidové analgetikum, antiflogistikum, antireumatikum; →*ibuprofén*.

Dolmina 50 mg[®] tbl flm (Zentiva, Česko) – Diclofenacum natricum 25 al. 50 mg v 1 tbl. obalenej filmom; nesteroidové antiflogistikum, antireumatikum; →*diklofenak*.

Dolmina[®] sol inj (Zentiva, Česko) – Diclofenacum natricum 25 v 1 ml inj. rozt.; nesteroidové antiflogistikum, antireumatikum, analgetikum; →*diklofenak*.

Dolobene[®] gel (ratiopharm) – Heparinum natricum 500 mg IU + Dimethylis sulfoxidum 150 mg + Dexpanthenolum 25 mg v 1 g gélu; lokálne antiflogistikum, venofarmakum, kt. sa používa pri chorobách spojených s opuchmi, podliatinami a zápalmi nadväzujúcimi na uzavreté poranenia svalov, šliach, synoviových pošiev, väzov, a kĺbov (pomliaždeniny, natiahnutia, podvrtnutia a vytknutia, tenisový lakeť, zápaly šliach, tendinitídy, burzitídy), pri akútnej neuralgii, stuhnutosti ramien (periarthritis humeroscapularis) a pri akút. flebopatiách dolných končatín.

Dolorstad 50 a 100 mg[®] tbl (Stada Pharma International) – Sumatriptánsukcinát 50 al. 100 mg v 1 tbl.; analgetikum, antimigrenózum; →*sumatriptán*.

Dolsin[®] sol inj (Biotika a. s.) – Pethidini hydrochloridum 50 mg v 1 ml inj. rozt. Analgetikum, anodynum; →*petidín*.

Domanion 4 mg[®] tbl (Les Laboratoires Servier) Perindopril 3,338 mg (= 4 mg perindoprilu *terc*-butylamínu) v 1 tbl. Inhibitor ACE, kt. sa používa v th. hypertenzie a zlyhania srdca; →*perindopril*.

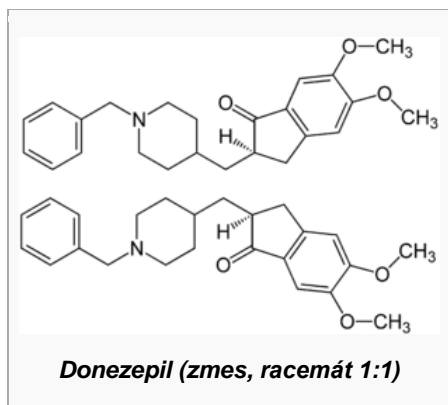
doména – inform. textová reprezentácia ISD adresy. Identifikuje počítač al. sieť počítačov v internete. Domény sú hierarchicky organizované a skladajú sa z viacerých častí oddelených bodkou. Všetky domény sa končia typom organizácie alebo dvojčíselným znakom kódu krajiny (gov, edu, com, sk, cz a pod.). Na najvyššej úrovni je „top-level domain“ (štát), napr. Slovensko – sk. V USA odvetvie al. inštitúcia, napr. edu – školy a vzdelávacie inštitúcie a štáty sú domény druhej úrovne, napr.

edu.cz vzdelávacie inštitúcie v Česku. U nás je doménou druhej a nižšej úrovne skratka organizácie, kt. vlastní sieť, napr. uniba.sk – Univerzita Komenského v Bratislave, savba – Slovenská akadémia vied, econ.umb.sk – Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela na Slovensku; matica.sk – Matica slovenská.

Dona[®] plo por (Rottapharm) – Glukozamín 1188 mg (= 1500 mg glukozamáínsulfátu) v 1 vrecku orášku na perorálny rozt. Nesteroidové antiflogistikum, antireumatikum, kt. sa používa na zmiernenie príznakov osteoartritídy kolena.

Donesyn 5 a 10 mg[®] tbl flm (Synthon BV) – Denezepil monohydrát 5,22 (4,56) mg al. 10,44 (= 9,12) mg v 1 tbl. obalenej filmom. Reverzibilný inhibítor acetylcholinesterázy. Používa sa v th. demencií, napr. Alzheimerovej choroby.

denezepil – (RS)-2-[(1-benzyl-4-piperidyl)metyl]-5,6-dimetoxy-2,3-dihydroinden-1-ón, C₂₄H₂₉NO₃, M_r

379,49, dlhodobo pôsobiaci, relat. selektívny a reverzibilný inhibítor acetylcholinesterázy. Biol. dostupnosť 100 %, na plazmatické proteíny sa viaže 96 %, polčas je 70 h, vylučuje sa 0,11 – 0,13 l/h/kg. Používa sa v th. Alzheimerovej choroby. Dobré sa vstrebáva a metabolizuje sa v pečeni. Podáva sa v dávke 5 mg/d s príp. zvýšením na 10 mg. Najčastejšie nežiaduce účinky sú zo strany GIT (nauzea, vracanie, hnačky), spavosť (Aricept[®]).

Donezepil Mylan 5 a 10 mg[®] tbl flm (Generics UK) – Donezepíliumchlorid 5 al. 10 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Reverzibilný inhibítor acetylcholinesterázy, nootropikum. Používa sa v th. demencií, napr. Alzheimerovej choroby.

Donezepil Nucleus 5 a 10 mg[®] tbl flm (Nucleus ehf.) – Donezepíliumchlorid 5 al. 10 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Reverzibilný inhibítor acetylcholinesterázy, nootropikum. Používa sa v th. demencií, napr. Alzheimerovej choroby.

Donezepil Orion 5 a 10 mg[®] tbl flm (Orion Corporation) – Donezepíliumchlorid 5 mg (= 4,96 mg donezepilu) al. 10 mg (= 9,12 mg donezepilu) v 1 tbl. obalenej filmom. Reverzibilný inhibítor acetylcholinesterázy, nootropikum. Používa sa v th. demencií, napr. Alzheimerovej choroby.

Donezepil Sandoz 5 a 10 mg[®] tbl flm (Sandoz Pharmaceuticals d. d.) – Donezepíliumchlorid 5 al. 10 mg v 1 tbl. obalenej filmom. Reverzibilný inhibítor acetylcholinesterázy, nootropikum. Používa sa v th. demencií, napr. Alzheimerovej choroby.

Donezepil Synthon 10 mg[®] tbl flm (Synthon BV) – Donezepil monohydrát 10,44 mg (= 9,12 donezepilu) v 1 tbl. obalenej filmom. Reverzibilný inhibítor acetylcholinesterázy, nootropikum. Používa sa v th. demencií, napr. Alzheimerovej choroby.

Donezepil-Teva 5 a 10 mg[®] tbl flm (Teva Pharmaceuticals Slovakia s. r. o.) – Donezepíliumchlorid 5 mg (= 4,56 donezepilu) al. 10 mg (= 9,12 donezepilu) v 1 tbl. obalenej filmom. Reverzibilný inhibítor acetylcholinesterázy, nootropikum. Používa sa v th. demencií, napr. Alzheimerovej choroby.

doorway pages – inform. bridge pages, gateway pages, stránky, ktoré utvárajú špecialisti na optimalizáciu umiestnenia stránok v prieskumových strojoch s cieľom dosiahnuť čo najvyššie umiestnenie. Stránky nemajú spojenia, ktoré na ne vedú, pretože sú navrhnuté iba ako vstupné brány, ktoré vyhovujú určitej prieskumovej požiadavke a potom je používateľ presmerovaný na

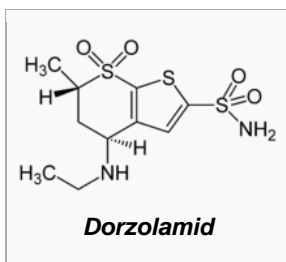
skutočné webové sídlo. Stránky sú vytvorené pre sídla nezávisle od bežných stránok, obsahujú kľúčové frázy a sú dodané do prieskumových strojov prostredníctvom formulára "ADD URL".

Dopegyt[®] tbl (Egis Pharmaceuticals Plc.) – Methyldopum 250 mg v 1 tbl. Antihypertenzívum; → *metyldopa*.

Dormicum 7,5 mg[®] tbl (Roche Slovensko s. r. o.) – Midazolami maleas 10,2 mg (= 7,5 mg midazolamu) v 1 tbl. obalenej filmom. Hypnotikum, sedatívum; → *midazolam*.

Dorsiflex 200 mg[®] tbl (Sandoz Pharmaceuticals d. d.) – Mephenoxalonum 200 mg v 1 tbl. Centrálne myorelaxans; → *mefenoxalón*.

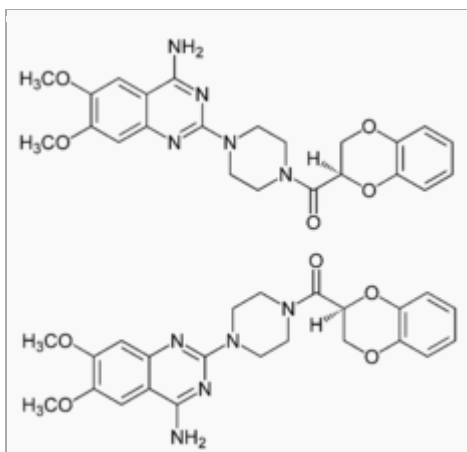
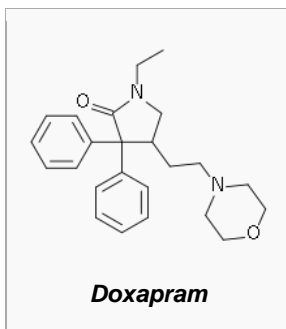
dorzolamid – (4S,6S)-2-ethylamino-4-metyl-5,5-dioxo-5λ⁶,7-ditiabicyklo[4.3.0]nona-8,10-dien-8-sulfónamid, C₁₀H₁₆N₂O₄S₃, M_r 324,443; inhibítor karboanhydrázy, antiglaukomatózum, miotikum, kt. sa používa ako prídavná th. k β-blokátorm, v monoterapii u pacientov nereagujúcich na β-blokátory pri očnej hypertenzii, glaukóme s otvoreným uhlom, pseudoexfoliatívnom glaukóme (Dorzolamid Teva[®], Trusopt[®]).

Dorzolamid Teva 2 %[®] int opo (Teva Pharmaceuticals Slovakia s. r. o.) – Dorzolamid 20 mg vo forme dorzolamídiu chloridu v 1 ml očnej instilácie. Antiglaukomatózum, myotikum; → *dorzolamid*.

downloadovanie – inform. sťahovanie, elektronický prenos informácií zo vzdialeného počítača na náš počítač. Opačný proces sa nazýva uploadovanie.

doxapram – 1-etyl-4-(2-morfolin-4-yletyl)-3,3-difenyl-pyrolidin-2-ón, C₂₄H₃₀N₂O₂, M_r 378,51; centrálné analeptikum. Stimuláciou karotických chemoreceptorov pôsobí na dychové centrum v mozgovom kmeni, čím vyvoláva zvýšenie dychového objemu i frekvencie dýchania. Používa sa v intenzívnej medicíne pri útlme dýchania vrátane intoxikácií, príp. pri pooperačnom (postanestetickom) trase podobne ako petidín (Dopram[®]).

Doxazosín

doxazosín – [4-(4-amino-6,7-dimetoxy-chinazolin-2-yl)piperazin-1-yl]-(7,10-dioxabicyklo[4.4.0]deka-1,3,5-trien-9-yl)metanón, C₂₃H₂₅N₅O₅; látka blokujúca postsynaptické α_1 -receptory, derivát prazosínu; urologikum, antihypertenzívum; používa sa v th. benígnej hyperplázie prostaty (Zoxon[®]).

Doxazosin XR Merck[®] tbl plg (Generics UK. Ltd.) – Doxazosini mesilas 4,85 mg (= 4 mg doxazosínu) v 1 tbl s predĺženým uvoľňovaním. Antagonista α -adrenergických receptorov, kt. sa používa ako antihypertenzívum a v symptomatickej th. benígnej hyperplázie prostaty; → *doxazosín*.

Doxiproct Plus[®] sup (OM Portuguesa) – Calcii dobesilas 250 mg + Lidocaini hydrochloridum 40 mg + Dexamethasoni acetatas 0,25 mg v 1 čapíku, resp. Calcii 40 mg (4 %), + Lidocaini hydrochloridum 20 mg + Dexamethasoni acetatas 0,25 mg v 1 g masti. Antrihemoroidálium.

doxorubicín – cytostatikum, kt. sa používa v th. karcinómu prsníka, pľúc, vaječníkov, močového mechúra, štítnej žľazy, endometria, karcinómu v oblasti hlavy a krku, žalúdka, pri prim. hepatocelulárnom karcinóme, neseminómových nádoroch semenníka, karcinóme úprostaty, Ewingovom sarkómu, rabdomyosarkómu, myelómu, neuroblastómu, Wilmsovho nádoru obličiek, sarkómu mäkkých tkanív, osteosarkómu, akút. lymfoblastovej, akút. myeloblastickej leukémie, chron. leukémie, non-Hodgkinovho lymfómu, Hodgkinovej choroby.

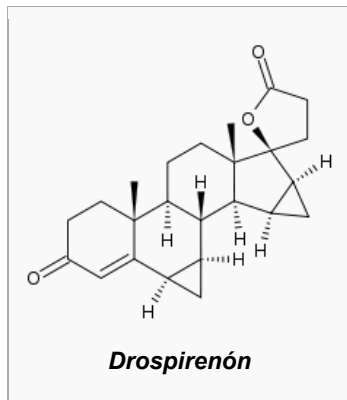
Doxorubicin Plica 10 a 50 mg[®] plv ino (Pliva-Lachema) – Doxorubicini hydrochloridum 10 al. 50 mg v 1 liekovke. Cytostatikum; doxorubicín.

Doxybene 100 mg[®] tbl (ratiopharm) – Doxycyclinum monohydricum 104,1 mg (= 100 mg doxycyklínu) v 1 tbl. Antibiotikum; → *doxycyklín*.

doxycyklín – antibiotikum, kt. sa používa v th. infekcií dýchacích ciest, ORL oblasti, akút. a chron. bronchitídy, sinusitídy, otitis media, pneumónie vyvolanej makoplazmami, riketsiami al. chlamýdiami, infekcií urogenitálneho systému, uretritídy vyvolanej chlamýdiami a *Ureaplasma urealyticum*, pri akút. prostatitíde, nekomplikovanej gonorei, najmä pri súčasnej chlamýdiovej infekcie, infekcií ženských pohlavných orgánov, syfilise (pri alergii na penicilín), pri infekciách žlčových ciest, chlamýdiovej konjunktivitíde a trachóme, pri borelióze (erythema chronicum migrans), ďalej pri brucelóze, ornitóze, bartonelóze, listerióze, riketsióze, meloidóze, more, granuloma inguinale a i.

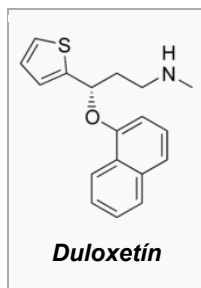
Doxyhexal 200 Tabs a Doxyhexal Tabs[®] tbl (Hexal AG) – Doxycyclinum monohydricum 104,1 al. 208,2 mg (= 100 al. 200 mg doxycyklínu) v 1 tbl. Antibiotikum; → *doxycyklín*.

drosiprenón – (6*R*,7*R*,8*R*,9*S*,10*R*,13*S*,14*S*,15*S*,16*S*,17*S*)-1,3',4',6,6a,7,8,9,10,11,12,13,14,15,15a,16-hexadekahydro-10,13-dimethylspiro-[17*H*-dicyklopropano-6,7:15,16]cyclopenta[*a*]fenanthrén-17,2'-(5*H*)-furan]-3,5'-(2*H*)-dión, C₂₄H₃₀O₃, M_r 366,5; analóg spironolaktónu. Má účinok podobný progesterónu. Používa sa v kombinácii s etinylestradiolom ako hormonový perorálny antikoncepčný prostriedok (Yadine[®]).

Duac Gel[®] gel (Stiefel Laboratories) – klindamycín 10 mg + benzoylperoxid 50 mg v 1 g gélu. Antiinfektíva na th. akne.

duloxetín – (+)-(S)-N-metyl-3-(naftalen-1-yloxy)-3-(tiofen-2-yl)propán-1-amín, C₁₈H₁₉NOS. M_r 297,41; kombinovaný inhibítor spätného vychytávania serotonínu (5-HT) a noradrenalínu (NE). V malej miere inhibuje spätné vychytávanie dopamínu bez významnej afinity k histamínovým, dopamínovým, cholinergickým a adrenergickým receptorom; používa sa v th. stresovej inkontinencie moču, v th. depresívnych stavov a ako anxiolytikum, pri diabetickej neuropatii a fibromyalgii (Cymbalta[®], Yentreve[®]).

Dultavax[®] sus inj (Aventis Pasteur SA) – Diphtheriae anatoxinum + Tetani anatoxinum + Virus poliomyelitis inactivatum typus 1, 2 a 3 + Aluminium hydroxidum. Imunopreparát, kt. sa používa na aktívnu imunizáciu proti záškrtu, tetanu a detskej obrne ako booster dávka (preočkovanie) po základnom očkovaní.

Duodopa[®] gel ist (Solvay Pharmaceuticals) – Levodopa 20 mg + Karbidopa 5 mg (monohydrátu) a v 1 ml intestinálneho gélu. Antiparkinsonikum. Pred zavedením trvalej sondy sa vyžaduje pozit. klin. odpoveď na podanie lieku dočasnou duodenálnou sondou; →levodopa.

Duofilm[®] sol der (Stiefel Laboratories) – Acidum salicylicum 16,7 % + Acidum lacticum 16,7 ml v 15 ml rozt. Dermatologikum, kt. sa používa v th. bradavíc.

Duomox 125, 250, 375, 500, 500 a 750[®] tbl (Astellas Pharma s. r. o.) – Amoxicillinum trihydricum 125, 250, 375, 500, 750 a 1000 mg amoxicilínu v 1 tbl. Antibiotikum; →amoxicilín.

DuoTray 40 mg/ml + 5 ng/ml[®] int opo (Alcon Pharmaceuticals) – Travoprost 40 µg + Timolol 5 mg vo forme maleátu v 1 ml rozt. očnej instilácie. Antiglaukomatózum, kt. sa používa na zníženie vnútroočného tlaku u pacientov s glaukómom s otvoreným uhlom al. očnou hypertenziou, refraktérnych proti th. β-bloklátormi al. analógmi prostaglandínov.

Duovit[®] tbl obd (Krka d. d.) – Vitamíny. Prípravok obsahuje vitamín A, B₁, B₂, B₆, B₁₂, C, D, kys. listová, Mg, Ca, P, Fe, Zn, Cu, Mn, Mo,

Duphalac[®] (Solvay Pharmaceuticals) – Lactulosum 66,7 g v 100 m sirupu. Laxatívum; →laktulóza.

Duphaston[®] tbl flm (Solvay Pharmaceuticals) – Dydrogesteronum 10 mg v 1 tbl. obalej filmom. Hormón, gestagén, kt. sa používa na vyváženie následkov pôsobenia samotného estrogénu na endometrium pri substitučnej hormónovej th. u žien s intaktnou maternicou, pri nedostatku progesterónu, v th. dysmenorey, endometriózy, sek. amenorey, nepravidelného menštruačného cyklu, dysfunkčného krvácania, premenštruačného syndrómu, jroziaceho a habituálneho potratu

spojeného s nedostatkom progesterónu, v th. infertility vyvolanej luteálnou insuficienciou; →*dydrogesterón*.

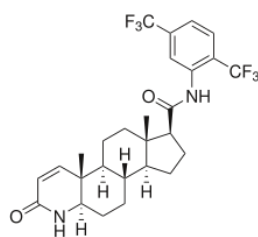
Duracef 250 a 500 mg[®] cps (Bristol-Myers Squibb spol. s r. o.) – Cefadroxilum moniohydricum 262,4 al. 524,8 mg (= 250 al. 500 mg cefadroxilu) v 1 cps. Cefalosporínové antibiotikum; →*cefadroxil*.

Duracef 250 mg/5 ml[®] sus (Bristol-Myers Squibb spol. s r. o.) – Cefadroxilum moniohydricum 262,4 mg (= 250 mg cefadroxilu) v 5 ml suspenzie. Cefalosporínové antibiotikum; →*cefadroxil*.

Durogesic 12, 25, 50 a 100 mg/h[®] tmp tdm (Johnson & Johnson s. r. o.) – Fentanylum 21; 4,2; 8,4 al. 16,8 mg v 1 transdermálnej náplasti, rýchlosť uvoľňovania účinnej látky je 12, 25, 50 al. 100 gg/h, aktívna plocha 5,25; 10,5; 42,0 al. 42 cm². Analgetikum, anodynum. Používa sa na tlmenie chron. al. nezvládnuteľnej bolesti; →*fentanyl*.

Duspatalin 200 mg[®] cps plg (Solvay Pharmaceuticals) – Mebeverini hydrochloridum 200 mg v 1 cps s predĺženým účinkom. Spazmolytikum; →*mebeverin*.

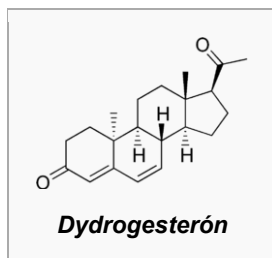
dutasterid -- (5 α ,17 β)-*N*-(2,5 bis(trifluórmetyl) feny)-3-oxo-4-azaandrost-1-en-17-karboxamid, C₂₇H₃₀F₆N₂O₂, M_r 528.53; inhibítor 5 α -reduktázy, enzýmu, kt. konvertuje testosterón na dihydrotestosterón (DHT); do tejto skupiny patrí aj finasterid, kt. však inhibuje len jednu z dvoch izoforiem enzýmu. Biol. dostupnosť je 60 %, na plazmatické proteíny sa viaže 99 %, metabolizuje sa v pečeni (CYP3A4), polčas je 5 týžd., vylučuje sa stolicou. Používa sa v th. stavov vyvolaných DHT, ako je benígna hyperplázia prostaty.

Dutasterid

Prípravky – Avidart[®], Avodart[®], Avolve[®], Duagen[®], Duprost[®], Dutagen[®], Dutasteride[®].

dydrogesterón – 17-acetyl-10,13-dimetyl-1,2,8,9,11,12,14,15,16,17-dekahydrocyklopenta[a]fenanthren-3-ón, C₂₁H₂₈O₂, M_r 312,446; gestagén. Biol. dostupnosť je 28 %, metabolizuje sa úplne na 20-dihydrodydrogesterón, polčas je 5 – 7, metabolitu 14 – 17 h, vylučuje sa močom. Používa sa na vyváženie následkov pôsobenia samotného estrogénu na endometrium pri substitučnej hormónovej th. u žien s intaktnou maternicou, pri nedostatku progesterónu, v th. dysmenorey, endometriózy, sek. amenorey, nepravidelného menštruačného cyklu, dysfunkčného krvácania, premenštruačného syndrómu, hroziaceho a habituálneho potratu spojeného s nedostatkom progesterónu, v th. infertility vyvolanej luteálnou insuficienciou (Duphaston[®]).

Dydrogesterón

dychové testy →*dychový test*; ureázový test. Ide o vyšetrovacie metódy používané v gastroenterológii. Sú založené na analýze vydychovaného vzduchu, ktorého zloženie odráža niekt. procesy al. stavy v tráviacej rúre. Deteguje sa obsah vydychovaného vodíka al. oxidu uhličitého po podaní testovacej látky. Tieto látky sa značia nerádioaktívnym izotopom uhlíka ¹³C (stanovuje sa pomer značeného a neznačeného CO₂). Existuje test na detekciu *Helicobacter pylori* (podáva sa značená močovina, ktorú štiepi ureáza baktérie a vzniká tak značený oxid uhličitý); angl. *urea breath test*, UBT. Patrí sem ďalej test endokrinnnej funkcie pankreasu (značená zmes triacylglycerolov) al. funkcie čreva a jeho kolonizácia baktériami (značená xylóza). Vodík sa vo zvýšenom množstve nachádza vo vydychovanom vzduchu pri malabsorpcii sacharidov, najmä laktózy (vodík vzniká štiepením nevstrebanej laktózy v hrubom čreve).

Dynastat 20 mg (Pharmacia) – Parekoxib 40 mg na rekonštitúciu (20 mg/ml). Analgetikum, antipyretikum zo skupiny koxibo. Používa sa na krátkodobú th. pooperačnej bolesti; parekoxib.

Dynepo 1000 IU/0,5 ml[®] sol inj (Shire Pharmaceutical Contracts Ltd) – Epoetin delta 1000 IU v 1 ml inj. rozt. *Antianemikum, kt. sa používa v th. anémie u pacientov s chronickou nedostatočnosťou obličiek; →erytropoetín.*

Dysport[®] plv ino (Beaufour Ipsen international) – Botulini toxinum typus A-haemagglutininum complex 500 U suchej substancie. Myorelaxancium, používa sa v th. spastickosti horných končatín u pacientov po cievnej mozgovej príhode, dynamickej deformity nohy (pes equinus) na podklade spastickosti, u pacientov s detskou mozgovou obrnou od 2 r., spastického torticollis, blefarospazmu, hemifaciálneho spazmu.

dysseborrhoea, ae, f. – [g. *dys-* porucha + g. *seborrhoea* mazotok] porucha tvorby a vylučovania kožného mazu.

dyssomnia, ae, f. – [g. *dys-* porucha + g. *somnos* spánok] porucha spánku spojená s insomiou a zvýšenou spavosťou počas dňa. Patria sem rôzne druhy insomnií, narkolepsia, spánkový apnoický syndróm, periodické pohyby končatinami a syndróm nepokojných nôh, syndróm nočného hladu, poruchy cirkadiálneho rytmu (napr. pri prechode časovými pásmami – angl. *jet lag*) a i.

dyssynergia, ae, f. – [g. *dys-* porucha + g. *syn-* spolu + g. *ergon* dielo] porucha synergie, súhry.

dystelectasis, is, f. – [g. *dys-* porucha + g. *telos* koniec + g. *ektasis* rozšírenie] dystelektáza, porucha rozopnutia pľúc (→*atelektáza*).

dystokia, ae, f. – [g. *dys-* porucha + g. *tokos* pôrod] porucha mechanizmu pôrodu, vzniknutá z mechanických al. funkčných príčin. Napr. d. ramien plodu, d. vznikajúca z porúch matrice, maternicového čapíka – cervikálna d.)

dystonia, ae, f. – [g. *dys-* porucha + g. *tonos* napätie] porucha tonusu (napätia), nerovnováha.

Dystonia musculorum deformans – Ziehenova-Oppenheimova choroba.

Neurovegetatívna dystónia je nešpecifický syndróm charakterizovaný subjektívnymi ťažkosťami bez prítomnosti objektívnych príznakov choroby. Typický je práve rozpor medzi subjektívnymi príznakmi a objektívnym nálezom. Rozoznáva sa centrálny, periférny, reflexný vegetatívny syndróm a vegetatívna dystónia. Vegetatívne príznaky, ako je profúzne potenie, zblednutie, začervenanie, závraty, únavnosť, vyčerpanosť, náklonnosť k mdlobám, bolesti hlavy, nespavosť, tachykardia, palpitácie, bledosť, hnačka, vlhké, chladné dlane s tremorom prstov a i., sprevádzajú niekt. duševné stavy (zľaknutie, strach, úzkosť) al. iné ochorenia (napr. otras mozgu, kinetózu, neurózu). Pacient s neurovegetatívnou dystóniou vyzerá utrápený, s výrazom úzkosti a strachu. Môžu dominovať ťažkosti zo strany obehového systému (→*neurocirkulačná asténia*), GIT a i.

Svalová dystónia – trvalá abnormálna kontrakcia určitého svalu al. skupiny svalov vyvolávajúca mimovôľové pohyby al. abnormálnu polohu určitej časti tela a poruchu normálnej motoriky. Napr. spastická torticollis, Ziehenova-Oppenheimova choroba.

dystopia, ae, f. – [g. *dys-* porucha + g. *topos* miesto] chybná poloha orgánu al. tkaniva.

Dystopia dentis – heterotopia dentis, ortodontická zubná anomália, pri kt. je zubný zárodok primárne založený na nepríslušnom mieste al. na správnom mieste, ale os, v kt. sa prerezáva, je odchýlená. Dystopický zub (najčastejšie očný zub) zostáva retinovaný al. sa prereže na atypickom mieste (tzv. palatinálna, vestibulárna al. lingválna anomália erupcie) v atypickej polohe.

Dystopia renis – vrodené uloženie obličky mimo obvyklé miesto, najmä v malej panve. Močovod dystopickej obličky je krátky.

dystrofia – [l. *dystrophia*] porucha výživy al. látkovej výmeny bunky, tkaniva al. orgánu. Najmiernejší stupeň poškodenia buniek a tkanív, kt. vzniká pôsobením škodlivých faktorov (nedostatku kyslíka a živín, zápalu ap.). Patrí k nej napr. opuch al. stukovatenie (steatóza) bunky, hromadenie niekt.

látok v bunkách a. i. okolí a i. D. sa radí k regresívnym zmenám a môže sa nepriaznivo prejavovať na funkcii príslušného orgánu. Keď poškodzovanie trvá dlhšie, môže vzniknúť až zánik buniek (→nekróza).

dystrofin – ctoskeletový proteín, kódovaný génom na chromozóme X (Xp21), kt. patrí k najväčším známym génom, jeho M_r je 427 000. Má 4 funkčné domény a existuje v mnohých izoformách. Okrem svalu sa exprimuje napr. v mozgu. Viaže aktín a ďalší proteín dystrofinového glykoproteínového komplexu. Má význam pri regulácii intracelulárneho vápnika v svaloch. Jeho nedostatok podmieňuje Duchennovu progresívnu svalovú dystrofiu a i. →*dystrofinopatie*.

dystrofinopatie – [*dystrophinopathiae*] skupina svalových dystrofií podmienená deficitom →*dystrofinu*. Sú najčastejšie svalové dystrofie, majú progresívny priebeh, sú viazané na chromozóm X. Patria k nim najmä Duchennova svalová dystrofia, Beckerova svalová dystrofia, dilatačná kardiomyopatia viazaná na chromozóm X a i. Deficit dystrofinu má za následok poruchu väzby medzi subsarkolemovou oblasťou a extracelulárnym priestorom s nekrózami myocytov.

dystrofinový glykoproteínový komplex – skupina svalových proteínov, kt. majú zásadný význam pre udržanie stability membrány myocytov. Proteínový komplex sa viaže na extracelulárny matrix, ako aj aktínové vlákna. Patrí sam dystrofin, dystroglykány, sarkoglykány a syntrofiny.

dystrophia, ae, f. – [g. *dys-* porucha + g. *trofé* výživa] →*dystrofia*.

Dystrophia adiposogenitalis →Fröhlichov syndróm.

Dystrophia cornealis – Reisov-Bücklerov syndróm, autozómovo dominantne dedičná subepitelová dystrofia rohovky manifestujúca sa v detstve recidivujúcimi bolestivými eróziami. Epitel hypertrofuje, rozvíja sa astigmatizmus. Rohovka sa zakaľuje, postupne sa zhoršuje zrak.

Dystrophia cutis congenitalis – Rdystrophia cutanea congenitalis, Rothmundov-Thomsonov syndróm, poikiloderma atrophicans familiaris, autozómovo dominantne dedičné ochorenie manifestujúce sa okolo 3. mes. spočiatku erytematóznymi a edematóznymi ložiskami na lícach, krku, rukách, extenzorových plochách končatín atď.; postupne sa mení na atrofické, teleaniektatické, hyperpigmentované ložiská (poikiloderma). Prítomná býva zvýšená fotosenzitivita, v neskoršom veku sa môže vyvinúť karcinóm kože. Okolo 2. – 7. r. života sa vyvíja katarakta, dostavuje sa predčasné šedivenie a strata vlasov. Môžu sa pridružiť poruchy vývoja nechťov a zubov, končatín (dysmélia), sedlovitý nos, malý vzrast, častá je hypoplázia semenníkov, hypogenitalizmus; inteligencia je normálna. Je zvýšené riziko vzniku osteosarkómu. Dĺžka života nemusí byť skrátená.

Dystrophia musculorum progressiva – progresívna svalová dystrofia; →*myopatie*.